

ASOCIAȚIA ROMÂNĂ
PENTRU
EDUCAȚIE ȘI DEZVOLTARE

MINISTERUL EDUCAȚIEI,
CERCETĂRII ȘI TINERETULUI

EDUCAȚIA VIITORILOR PARINȚI

ghidul elevului

Disciplină opțională pentru clasele IX-XII

ASOCIAȚIA ROMÂNĂ
PENTRU
EDUCAȚIE ȘI DEZVOLTARE

GHIDUL ELEVULUI

EDUCAȚIA VIITORILOR PĂRINȚI

DISCIPLINĂ OPȚIONALĂ PENTRU CLASELE IX –XII

București, 2007

Autori:

STELIANA FUMĂREL:

Temele :I, II, IV, V, VI, VII, VII, IX, X, XI, XII pe baza suportului de curs și a curriculumului pentru disciplina opțională „Educația Viitorilor Părinți”, elaborate de MIHAELA IONESCU, cercetator științific principal III și SIMONA VELEA, cercetator științific principal III, Institutul de Științe ale Educației București și a temelor din „Ghidul Profesorului”, elaborate de LAURA CIOLAN, Universitatea București.

LAURA GRUNBERG:

Tema: III

Autorii mulțumesc cadrelor didactice, directorilor de licee, inspectorilor școlari generali din județele: Argeș, Bistrița-Năsăud, Brașov, Brăila, Buzău, Constanța, Covasna, Dâmbovița, Giurgiu, Mureș, Neamț, Prahova, Suceava, Teleorman, Timiș, Vrancea și din municipiul București, care au sprijinit desfășurarea proiectului și au făcut posibilă realizarea acestui ghid.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Educația viitorilor părinți: ghidul elevului / disciplina

opțională pentru clasele IX-XII / UNICEF - Reprezentanța în România,

Asociația Română pentru Educație și Dezvoltare - București: MarLink, 2007

Bibliogr.

ISBN: 978-973-8411-58-6

I. UNICEF. Reprezentanța în România

II. Asociația Română pentru Educație și Dezvoltare

37.018.1

374.7

Editura MarLink

Tel/Fax:0040-21-211-89-76

E-mail: v.mares@marlink.ro

CUPRINS

I. FAMILIA: CARACTERIZARE GENERALA	
1. Definiția familiei	5
2. Tipurile de familie	8
3. Funcțiile familiei	9
4. Dragoste, căsătorie, sexualitate, iubire	10
5. Divorțul	12
6. Moartea unuia dintre membrii familiei	13
7. Nașterea unui copil în familie	14
8. Fiecare lucru la timpul lui	16
II. LEGISLAȚIA FAMILIEI ȘI A COPILULUI	
1. Constituția României	18
III. FAMILIA ȘI MESAJELE DE GEN	
1. A naște copii este diferit de a crește copii	23
2. Stereotip-Prejudecată-Discriminare: combinație necesară și periculoasă în același timp	27
3. Părintele, maestru al manipulării. Socializarea de gen în familie.	29
4. Locul CUI este în bucătărie	32
5. Relațiile de familie = relații de putere	34
6. Părintele modern, părintele sensibil la gen	36
IV. A DEVENI PĂRINTE – UN RISC SAU O DORINȚĂ?	
1. Ce înseamnă a deveni părinte „din întâmplare”?	38
2. Condiții de bază pentru a întemeia o familie și a avea un copil	41
V. ÎNGRIJIREA ȘI CREȘTEREA COPILULUI DE LA 0-7/8 ANI	
1. Ce trebuie să știe un părinte pentru a asigura o dezvoltare sănătoasă copilului său?	46
2. Caracteristici generale ale dezvoltării fizice a copilului	47
3. Îmbolnăvirea copiilor	48
4. Asigurarea asistenței medicale	48
VI. ÎNVĂȚAREA LA COPILUL SUGAR. ÎNVĂȚAREA LA COPILUL MIC. PRINCIPII DE BAZĂ.	
1. Când începe să învețe copilul mic?	49
2. Fiecare perioadă de vârstă din copilărie este importantă	50
3. Ce este învățarea?	51
4. Rolul părinților în crearea contextelor de învățare	53

VII. JOCUL ÎN VIAȚA COPILULUI	
1. Importanța jocului în viața copilului	55
2. Tipuri de jocuri și relevanța lor pentru dezvoltarea copilului	56
3. Ce înseamnă jocul la vârste diferite ale copilului?	56
4. Jocul copilului de la naștere la trei ani	57
5. Jocul copilului de la trei la cinci ani	58
6. Jocul copilului de la șase la opt ani	59
7. Rolul părinților în stimularea jocului copiilor	60
VIII. STATUTUL ȘI ROLURILE PĂRINȚILOR. TIPOLOGII ALE PĂRINȚILOR	
1. Rolul de soț sau soție, ca și cel de părinte, se dobândește, iar statutul se construiește	64
2. Tipologii ale părinților	67
3. Rolul părinților și al familiei în socializarea copilului	68
IX. CARIERA DE ELEV	
1. Pregătirea pentru școală	70
2. Atitudinea față de școală	72
3. Cariera de elev	74
X. ASPECTE PSIHO-SOCIOLOGICE ALE RELATIILOR DINTRE MEMBRII FAMILIEI	
Adolescența, cea mai frumoasă parte dulce-amară din viața omului!	78
Relațiile adolescenților cu părinții	81
XI. CLIMATUL FAMILIAL. SITUAȚII DE CRIZA/CONFLICTE FAMILIALE	
1. Climatul familial favorabil dezvoltării și educării copiilor	83
2. Tipuri de conflicte	85
3. Gestionarea conflictelor	88
4. Etape în soluționarea conflictelor	89
5. Violența domestică	90
XII. ECONOMIE CASNICĂ	
1. Atribuirea rolurilor tuturor membrilor familiei	92
2. Bugetul familiei	94
3. Timpul familial și cariera profesională a părinților	95
4. Participarea copiilor la deciziile privind resursele materiale și de timp	96
5. Sănătate și alimentație	96

Familia: caracterizare generală

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să definiți familia.
- Să definiți tipurile de familii.
- Să explicați funcțiile familiei.
- Să recunoașteți prejudecățile privind familia și să explicați influența lor asupra relațiilor dintre oameni, dintre părinți și copii, dintre copii și dintre copii și adulții din jurul lor

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

1. Definiția familiei

- Familia este cea mai veche instituție socială
- Familia este **un grup de persoane** format din **soț și soție**, de regulă, de sexe diferite, care :
  - sunt căsătorite sau coabitează;
  - au sau nu copii născuți din căsătoria lor sau adoptați;
  - au, de regulă, aceeași locuință;
  - își asumă obligații sociale, economice, morale unii față de alții;
  - au legături de sânge, de nume (legături de rudenie sau de căsătorie);
  - sunt unite prin sentimente (iubire, respect).

Alte definiții date familiei de-a lungul timpului:

- *Familia este un grup de persoane care manifestă următoarele atribute organizaționale:*
  - *își are originea în căsătorie;*
  - *constă în soț, soție și copii născuți din căsătoria lor, deși alte rude își pot găsi un loc aproape de grupul nucleu;*
  - *grupul e unit prin drepturi și obligații morale, legale, economice, religioase și sociale (inclusiv drepturi și restricții sexuale), precum și prin sentimente valorizate social, cum sunt: dragostea, atracția, respectul față de părinți și admirația.*

- Familia este un **aranjament social** bazat pe căsătorie și **contract de căsătorie**, care include:
  - recunoașterea drepturilor și a obligațiilor părintești;
  - reședință comună pentru soț, soție și copii;
  - obligații economice reciproce între soț și soție.

- Familia este un **grup de persoane** format din:
  - **un soț și o soție** (cu sau fără copii - care nu au fost niciodată căsătoriți - indiferent de vârstă);
  - un părinte singur cu un anumit statut marital, cu unul sau mai mulți copii - care nu au fost niciodată căsătoriți - indiferent de vârstă;
  - care împart aceeași locuință.

Din motive de recensământ, persoanele care coabitează sunt considerate căsătorite (definiție adoptată de recensământul canadian).

Credeți că între aceste definiții ale familiei există deosebiri esențiale?

Care dintre aceste definiții considerați că reflectă cel mai bine realitatea în care trăiți voi?

Ce este bine să țineți minte din definiția familiei?

➤ Este un grup de persoane

Ce putem spune despre statutul persoanelor care formează o familie?

- O familie este formată din soț și soție. Dacă prin divorț sau prin decesul unuia dintre soți, celălalt rămâne singur, mai putem spune că el are o familie?
- O familie este formată din părinți și copii. Cum devin copiii membri ai unei familii?
- Când putem spune că un copil nu mai are familie?

Ce putem spune despre numărul persoanelor care formează o familie?

- O familie poate fi formată dintr-o singură persoană?
- Care este familia cu cel mai mare număr de persoane despre care ați citit sau ați auzit vorbindu-se?

➤ **Între persoane există legături stabile**

➤ **Membrii familiei au obligații unii față de alții**

Ce putem spune despre sexul persoanelor care formează o familie?

- O familie poate fi formată din persoane de același sex?
- Într-o astfel de familie pot să existe copii? Dacă da, în ce fel?

Ce puteți spune despre formele legale care consfințesc legătura dintre soți?

- Cum se legalizează legătura dintre soți?
- Cum se legalizează separarea dintre soți?
- Care va fi familia copiilor ai căror părinți desfac legal căsătoria (divorțează)?
- Există o formă legală care să reglementeze coabitarea dintre două persoane?
- Persoanele care coabitează se numesc soți?

Ce puteți spune despre legăturile afective dintre membrii familiei?

- Cine a spus: „Dacă iubire nu e, nimic nu e”? Este adevărat? Cum se manifestă aceasta în cazul unei familii?
- Cum ați continua ideea: „Unde este iubire.....”?

Ce puteți spune despre legăturile de sânge dintre membrii familiei?

- O persoană poate să fie membră a unei familii fără să aibă legături de sânge cu celelalte persoane din familie?
- Legătura de sânge te face automat membru al unei familii?

Ce puteți spune despre obligațiile dintre membrii familiei?

- Obligațiile economice îi privesc pe cei doi soți: ei trebuie să asigure bunurile materiale necesare tuturor membrilor familiei.
- Părinții au obligații economice față de copii. Copiii au obligații economice față de părinți?
- Obligațiile sociale și morale îi privesc pe toți membrii familiei. Cine stabilește obligațiile sociale ale membrilor unei familii?

2. Tipurile de familie

- **Numărul persoanelor** care formează o familie, **statutul** și **sexul** lor sunt criteriile după care se stabilesc tipurile de familie.
  - Familia formată din soț și soție de sexe diferite și unul sau mai mulți copii este denumită „**familie nucleară**”.
  - Familia formată din soț și soție de sexe diferite, unul sau mai mulți copii, bunici, alte rude este denumită „**familie extinsă**”.
  - Familia formată din părinți care au divorțat, s-au recăsătorit și au construit o nouă familie, cu copii și din căsătoriile anterioare și din căsătoria actuală este denumită „**familie amestecată**” sau „**reconstruită**” sau „**vitregă**”.
  - Familia formată dintr-un părinte și unul sau mai mulți copii este denumită „**familie monoparentală**”.
  - Familia formată din soț și soție este denumită „**familie fără copii**”.
  - Familia formată dintr-o persoană care locuiește și trăiește singură, fără copii (persoane văduve, divorțate) este denumită „**familie alcătuită dintr-o singură persoană**”
  - Familia formată din persoane care coabitează, fără a legaliza legătura lor prin căsătorie este denumită „**uniune consensuală**.”
  - Familia formată din persoane de același sex este denumită „**familie neconvențională**”.

Ce este important să ții minte în legătură cu tipurile de familie?

- *Că există prevederi legale pentru fiecare dintre aceste tipuri de familie.*
- *Că fiecare dintre tipurile de familie este în mare parte determinat de condițiile sociale și economice în care se formează familia, dar și de convingerile și valorile persoanelor care formează familia.*
- *Că există prejudecăți în legătură cu unele dintre tipurile de familie, care pot afecta mai ales copiii, dar că există și drepturi ale copiilor și ale omului care trebuie respectate și care le asigură demnitatea, accesul la servicii sociale și șanse egale, indiferent de tipul de familie din care fac parte.*
- *Că trebuie să respectăm în orice condiții drepturile altora și să eliminăm comportamentele conduse de prejudecăți.*

3. Funcțiile familiei

➤ Familia trebuie să îndeplinească următoarele sarcini:

- Asigură producerea și consumul de bunuri și servicii: **funcție economică.**
- Asigură întreținerea și securitatea membrilor familiei: **funcție de protecție.**
- Asigură îngrijirea, creșterea, educația și socializarea copiilor: **funcție socială.**
- Asigură perpetuarea speciei umane: **funcție de reproducere.**
- Transmite și păstrează niște valori sociale: **funcție de control social.**
- Transmite modelele culturale ale societății: **funcție culturală.**

Ce trebuie să ofere familia membrilor ei?

▪ Siguranță	1.....
▪ Protecție	2.....
▪ Afecțiune	3.....
▪ Companie	4.....
▪ Îngrijire	5.....
▪ Încredere	6.....
▪ Sprijin	7.....

În partea dreaptă a chenarului ordonați aceste beneficii ale familiei după importanța lor. Comparați cu ce au scris colegii și argumentați-vă alegerea.

Ce este important să țineți minte în legătură cu funcțiile familiei?

- ✓ Dacă familia este o instituție socială înseamnă că ea are și niște funcții sociale.
- ✓ Aceste funcții privesc atât membrii familiei cât și societatea în care trăiește familia.
- ✓ Neîndeplinirea funcțiilor familiei este sancționată de legile țării, de normele sociale, de opinia publică.

În fiecare familie există fotografii făcute de-a-lungul timpului. În unele familii sunt mai multe fotografii, păstrate în multe albume, în alte familii sunt mai puține fotografii păstrate într-un singur album, lipite pe filele unui caiet, așezate pe mobile sau înrămate și puse pe perete. În alte familii sunt doar două-trei fotografii.

Care credeți că sunt fotografiile care nu lipsesc din nici o familie?

Dacă ați avea posibilitatea să păstrați doar o singură fotografie din familia voastră, pe care ați alege-o?

Puneți-le și părinților și bunicilor voștri această întrebare și vedeți dacă există diferențe între răspunsul vostru și răspunsurile lor.

Cum vă explicați diferențele și asemănările dintre răspunsuri?

4. Dragoste, căsătorie, sexualitate, iubire

Ce este dragostea? Dar iubirea?

Definirea dragostei diferă de la o societate la alta și de la o persoană la alta.

Dragostea este trăită într-un mod special, unic, de fiecare persoană. La fel și iubirea.

- *Există diferență între dragoste și iubire?
Putem spune că dragostea se manifestă față de persoane, dar și față de lucruri iar iubirea numai față de persoane? Sau invers?
Putem spune că iubirea apare încă de la naștere?
Putem spune că iubirea este prezentă pe tot parcursul vieții unui om?*
- *Este vreo diferență între a fi îndrăgostit și a iubi?
Cineva spunea că iubirea implică dăruire, iar dragostea, dorință. Credeți că este adevărat?
Despre ce vorbește Eminescu în poeziile sale, despre dragoste sau despre iubire? Dar în scrisorile sale către Veronica Micle?
Ați văzut filmul Casablanca? Despre ce este vorba în acest film, despre dragoste, despre iubire sau și despre dragoste și despre iubire?*

Dragoste și sexualitate – relație spirituală și relație funcțională

Dragostea ca **relație spirituală** implică un complex de sentimente: atracție, valorizarea calităților unei persoane, grijă, tandrețe, atașament, pasiune.

Dragostea ca **relație funcțională** implică dorință, satisfacție, valorizare, trebuință, necesitate, finalitate.

Căsătoria

- Familia se întemeiază pe căsătoria **liber consimțită** între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor - Constituția României, art. 44 – punctul (1).
- Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei **se stabilesc prin lege**. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă - Constituția României, art. 44 – punctul (2).
- Copiii din afara căsătoriei **sunt egali** în fața legii cu cei din căsătorie - Constituția României, art. 44 – punctul (3).

Alegerea viitorului soț (soție) și decizia de a încheia căsătoria

Alegerea viitorului soț (soție) diferă de la o societate la alta, de la o comunitate la alta, de la o familie la alta. Principalele puncte de deosebire sunt legate de **criteriile de alegere** a soțului (soției) și de cine din familie are ultimul cuvânt în alegere (cel care urmează să se căsătorească, părinții, rudele sau se ține seama de decizia comună ca urmare a unui „consiliu de familie”).

V-au povestit părinții voștri cum s-au cunoscut și cum s-au căsătorit? Ce i-a determinat să se căsătorească? Ce rol au avut bunicii?

Ați vorbit cu părinții voștri despre felul în care se gândesc ei la căsătoria voastră?

Dar voi v-ați gândit la cum ați vrea să fie soțul sau soția voastră?

Există deosebiri importante între felul în care gândiți voi și felul în care gândesc părinții voștri despre căsătorie? Dacă da, ce credeți că determină deosebirile? Dar asemănările?

Tinerii de astăzi sunt preocupați de așa zisa „căsătorie de probă”.

Unii părinți nu sunt de acord cu ea și nu o acceptă. De ce?

Alți părinți nu sunt de acord cu ea, dar o acceptă. De ce?

Iar alți părinți sunt de acord și o acceptă fără rezerve. De ce?

În societățile orientale din zilele noastre, căsătoriile sunt decise de către familie, în unele cazuri femeia și bărbatul necunoscându-se în momentul căsătoriei absolut deloc.

În Statele Unite sunt destule cazuri în care tinerii locuiesc în alt stat decât părinții lor, locuiesc un timp îndelungat împreună, apoi se căsătoresc, fără să ceară părerea părinților și le fac acestora prima vizită la câțiva ani după ce s-a născut primul copil. Ce credeți că determină această situație?

Uniunea consensuală (concubinajul)

Unii oameni consideră că prin căsătorie le sunt îngrădite unele libertăți. Coabitarea cu partenerul de viață, fără a o legaliza prin căsătorie, a fost considerată ca fiind una dintre cele mai convenabile soluții. Ea a căpătat denumirea de **uniune consensuală sau concubinaj**.

Această denumire a moștenit din trecut conotații peiorative.

Treptat, uniunea consensuală a devenit destul de răspândită, fiind concepută de unii oameni drept o formă preliminară a căsătoriei, un fel de „căsătorie de probă”.

Care credeți că sunt avantajele uniunii consensuale? Sunt ele într-adevăr avantaje?

Care credeți că sunt dezavantajele, în situația în care nu se nasc copii? Dar în situația în care se nasc copii?

Sistemului legislativ s-a adaptat la această situație prin recunoașterea legală a cuplurilor necăsătorite.

5. Divorțul

Este o modalitate de **desfacere legală** a căsătoriei.

Cei mai mulți oameni acceptă divorțul ca soluție în cazul cuplurilor a căror viață împreună a devenit dificilă.

Care credeți că sunt cele mai frecvente cauze ale divorțului în societatea contemporană?

Întrebați-i pe părinți care erau cele mai frecvente cauze ale divorțului pe vremea lor.

Care sunt prejudecățile legate de divorț, de statutul bărbatului divorțat și al femeii divorțate, de statutul copiilor ai căror părinți au divorțat?

Întrebați-i pe părinți și pe bunici care erau prejudecățile legate de divorț în vremea lor.

În ce perioadă erau cele mai multe și mai „drastice” prejudecăți?

Care sunt persoanele cele mai afectate de divorț: soția, soțul, copiii, bunicii, rudele, prietenii de familie?

Care sunt efectele divorțului asupra soțului și soției? Dar asupra copiilor?

Întrebări care apar în cazul unui divorț

Prima întrebare este: „Oare de ce nu a putut fi evitat divorțul?”

A doua întrebare este: „Oare evenimente din viața părinților, trăite în copilărie sau în adolescență, au influențat capacitatea celor doi soți de a crea relații stabile cu persoanele apropiate, de a evita sau de a rezolva conflictele?”

Gândiți-vă și la alte întrebări și încercați să găsiți răspunsul. Consultați-vă cu colegii, cu părinții voștri, cu rudele.

1.....

2.....

3.....

Acestea sunt întrebări pe care le punem după ce divorțul s-a produs.

Care sunt întrebările pe care trebuie să le punem înainte de divorț?

Prima întrebare este:.....

A doua întrebare este:.....

A treia întrebare este:.....

În cazul unui divorț toți cei implicați suferă, dar fiecare în felul lui. Cel mai tare suferă copiii. De ce?

Pregătirea psihologică a copiilor în cazul divorțului părinților

Dacă divorțul nu poate fi evitat, copiii trebuie să fie pregătiți pentru ca efectul despărțirii părinților asupra lor să fie cât mai mic cu putință.

Cum trebuie pregătiți copiii într-un astfel de caz?

Prin cuvinte și prin fapte:

- Ambii părinți participă la discuția cu copiii.
- Prin comunicarea cu copiii și prin atitudinea lor, părinții au grijă să nu-i atragă de partea unui dintre ei și să-i îndepărteze de celălalt.
- Părinții manifestă în continuare aceeași grijă și afecțiune față de copii și se străduiesc să înlăture gândul copiilor că ei ar fi cauza despărțirii părinților.
- Părinții le explică copiilor, pe înțelesul lor, sincer, de ce nu mai pot rămâne împreună, evitând să se blameze unul pe celălalt.
- Părinții le comunică copiilor alternativele pentru viitor (cu cine vor locui, cum vor păstra legătura cu amândoi părinții) și le cer părerea copiilor.
- Părinții care întâmpină dificultăți în comunicarea cu copiii este bine să solicite sprijinul unui specialist.
- Ceilalți membri ai familiei, în special bunicii, pot fi de mare ajutor pentru a diminua efectele divorțului asupra copiilor, dacă țin seama de aceste recomandări.

6. Moartea unuia dintre membrii familiei

Moartea unuia dintre membrii familiei este un eveniment care poate avea urmări grave asupra echilibrului familiei și asupra stilului de viață al membrilor acelei familii.

Pentru că pierderea unuia dintre membrii familiei provoacă una dintre cele mai mari dureri, părinții, bunicii și ceilalți membri ai familiei trebuie să aibă grijă ca aceasta să nu aibă efecte grave asupra copiilor.

Ca și în cazul divorțului, vorbele și faptele celor din jurul copiilor trebuie să fie conduse de grija pentru efectul psihologic pe care îl pot avea asupra copiilor, în momentele imediate, dar și pe parcursul întregii lor vieți.

Câteva recomandări pentru a evita efectele grave asupra copiilor ale unui deces în familie

Părinții, bunicii, rudele apropiate, dar și prietenii familiei **trebuie** să țină seama de următoarele recomandări și să facă tot ce la stă în putință pentru a le aplica:

- Li se explică copiilor cauzele care au provocat decesul și li se spune că s-a făcut tot ceea ce era posibil pentru salvarea celui apropiat .

- Se evită manifestarea exagerată a durerii în fața copiilor.
- Se evită practicile și obiceiurile „misterioase” care pot produce teamă, neliniște, neînțelegere.
- Se discută cu copiii planurile de viitor pentru întreaga familie.
- Se manifestă față de copii cât mai multă grijă și afecțiune.
- Se evită neglijarea, oricât de mică, a copiilor.
- Se scot copiii cât mai des din mediul marcat de atmosfera decesului și se expun unor experiențe noi, plăcute, încurajatoare, unor întâlniri cu alți copii sau adulți, care să le facă plăcere.

Școala și religia au un rol important pentru copiii care au trecut printr-o astfel de experiență traumatizantă.

Ce recomandări ați face privind comportamentul profesorilor față de un copil în familia căruia a avut loc un deces?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Ce recomandări ați face colegilor de clasă?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Ce recomandări ați face prietenilor?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Ce recomandări ați face vecinilor?

- 1.....
- 2.....
- 3.....

7. Nașterea unui copil în familie

Un copil e o minune! Din iubire, din grijă, din respect, din dăruire, din dorință, din sacrificiu, din bucurii, din renunțări, din vise, apare o nouă viață! Se naște un copil care, la început e o celulă, apoi două, apoi patru, apoi mai multe și mai multe, până când, după nouă luni de la contopirea a două trupuri, două inimi, două suflete vine pe lume un om... cu tot ce-i trebuie ca să respire, să se hrănească, să simtă, să vorbească, să meargă, să gândească, să învețe, să iubească... să trăiască în pace și armonie!

Nașterea primului copil într-o familie este o imensă bucurie.

Câteva recomandări pentru ca nașterea unui copil într-o familie să fie mereu o bucurie:

Părinții și copiii vor fi întotdeauna fericiți atunci când:

- Copilul este dorit și iubit de ambii părinți din clipa în care și-a anunțat prezența.
- Părinții sunt sănătoși. Părinții pot să le asigure copiilor condițiile necesare pentru ca ei să crească și să se dezvolte la potențialul lor biologic și psihologic maxim.
- Mediul familial este armonios, sigur, igienic.
- Părinții au cunoștințele necesare privind sănătatea, nutriția, igiena copilului.
- Un spațiu îndeajuns de mare, curat, protejat, luminos, aerisit, vesel este pregătit să-l primească pe noul născut.
- Lucrurile necesare pentru îngrijirea mamei înainte și după naștere și lucrurile noului născut sunt pregătite din timp.
- Atmosfera în jurul viitoarei mame este destinsă, calmă, veselă.
- Noul născut stă permanent lângă mama sa și este alăptat, încă din clipa în care a venit pe lume.
- Ambii părinți se ocupă de îngrijirea, creșterea și educarea copilului, având permanent grijă de sănătatea lui, acordându-i timpul necesar pentru dezvoltarea lui armonioasă, fizică, biologică, psihică și socială.
- Copilul crește lângă părinții săi, este ocrotit, iubit și îndrumat cu răbdare și bucurie.

Așteptăm un frățior sau o surioară?

Nașterea unui copil într-o familie trebuie pregătită cu grijă, mai ales dacă în familie sunt deja unul sau mai mulți copii.

Pentru ca noul născut să fie așteptat și primit cu bucurie de către ceilalți copii din familie este bine ca părinții să le vorbească despre frățiorul sau surioara care se va naște.

Câteva comportamente care pot naște teama de a fi uitați, neglijați, abandonați, a fraților mai mari sau gelozia lor, pe care părinții trebuie să le aplice:

- Să evite să-i pedepsească pe ceilalți copii pentru micile greșeli în comportarea față de noul născut.
- Să-i supravegheze cu mare atenție pe copiii mai mari pentru a preveni accidente sau eventuale comportamente periculoase față de noul născut.
- Să-i consulte întotdeauna pe copii atunci când vor să folosească lucruri sau jucării de ale lor pentru noul născut.
- Să fie permanent atenți la vorbele și la faptele lor pentru a nu crea situații care să determine frustrarea sau neglijarea celorlalți copii din familie.

Ce nume îi punem?

Alegerea numelui noului născut are o importanță mult mai mare decât pare. Părinții trebuie să înțeleagă că numele este al copilului și că lui trebuie să-i placă.

Copilul are dreptul la un nume și la documentele care să-i permită să beneficieze de tot ce trebuie să-i ofere familia și societatea în calitate de copil sau adult.

Alegeți trei dintre criteriile de mai jos de care credeți că țin seama cei mai mulți părinți când aleg numele copilului lor. Cum explicați alegerea voastră?

- Prenumele să fie în armonie cu numele de familie.
- Să fie cât mai ușor de pronunțat.
- Să fie cât mai rar cu puțință.
- Să sune melodios.
- Să aiba o zi onomastică.
- Să fie același cu al nașului (nașei).

Adăugați și alte criterii.

Întrebați-i pe părinții voștri de ce au ținut seama când v-au ales numele.

8. Fiecare lucru la timpul lui

Pomii fructiferi înfloresc în martie! Peste cireșii nerăbdători care înfloresc în februarie, vine gerul, le pică floarea și rămân fără fructe tot anul!

Grâul se seamănă toamna.

În decembrie, semințele întârziate cad în pământul rece fără strop de apă, încolțesc firav și îngheață!

Care este timpul potrivit pentru o sarcină?

Înainte de vârsta de 20 de ani nici trupul, nici sufletul tinerei fete nu este pregătit pentru a purta o sarcină și a da naștere unui copil viguros

După vârsta de 42 de ani organismul femeii pierde din puterea de a plămădi un prunc, de a purta sarcina și de a da naștere fără probleme unui copil sănătos.

Este un timp anume pentru a începe viața sexuală?

Să ciulim urechile minții și să desprindem din eter ce și-au spus de când lumea și pământul un băiat și o fată care se iubesc:

„– La ce te gândești?

- La ce te gândești și tu!
- Aproape întotdeauna ne gândim amândoi la același lucru!”

„– De unde ai știut că-mi era poftă de o înghețată?
– Pentru că îmi era și mie!”

„– Ce zi frumoasă!
– Am zis amândoi odată!”

„A plesnit un drac!”, ziceau de mult bătrânii, când doi oameni spuneau în același timp aceleași cuvinte. Știau și ei, dar știm și noi că astfel de oameni au multe în comun, sunt uniți prin multe, gândesc și simt la fel!

Ce altă dovadă de iubire să mai ceri?

„Ce mult mă bucur c-ai venit! De unde ai știut că aveam nevoie să vorbesc cu cineva?”

„Să nu faci asta! E o greșeală! Nu e bine! Te rog, ascultă-mă!”

„Știe de ce am nevoie, își face griji pentru mine, mă oprește să greșesc. Ce altă dovadă de iubire să-i mai cer?!”

„Dar clipa când vom fi amândoi un singur trup și-un singur suflet cât să o mai așteptăm??!!”

Întotdeauna vine vremea și pentru aceasta și, când vine atunci când îi e timpul, nimic nu e mai frumos în lume!

Legislația familiei și a copilului

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să știți care sunt principalele documente legislative naționale.
- Să știți care sunt principalele documente legislative naționale și internaționale referitoare la copil și la familie.
- Să știți care sunt prevederile legale care apără drepturile fiecărui membru al familiei.
- Să fiți hotărâți să respectați toate prevederile legale, în orice condiții și oriunde v-ați afla.
- Să îndrumați alte persoane să respecte legea.

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

Constituția României

Constituția României a fost adoptată în ședința Adunării Constituante din 21 noiembrie 1991 și a intrat în vigoare în urma aprobării ei prin referendumul național din 8 decembrie 1991. Textul Constituției României a fost publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 235 din 21 noiembrie 1991.

Constituția României a fost revizuită în Octombrie 2003 prin referendum național. Prevederile privind copilul și familia nu au suferit modificări.

Orice cetățean al României trebuie să cunoască și să respecte prevederile Constituției.

Prevederi ale Constituției României legate direct de familie, părinți și copii

TITLUL I Principii generale

- **Statul român (Articolul 1)**
România este stat de drept, democratic și social în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate (Aliniatul (3)).
- **Unitatea poporului și egalitatea între cetățeni (Articolul 4)**
România este patria comună și indivizibilă a tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de rasă, de naționalitate, de origine etnică, de limbă, de religie, de sex, de opinie, de apartenență politică, de avere sau de origine socială (Aliniatul (2)).

- **Cetățenia (Articolul 5)**
Cetățenia română nu poate fi retrasă aceluia care a dobândit-o prin naștere (Aliniatul (2)).
- **Dreptul la identitate (Articolul 6)**
Statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase (Aliniatul (1)).
Măsurile de protecție luate de stat pentru păstrarea, dezvoltare și exprimarea identității persoanelor aparținând minorităților naționale trebuie să fie conforme cu principiile de egalitate și de nediscriminare în raport cu ceilalți cetățeni români (Aliniatul (2)).
- **Dreptul internațional și dreptul intern (Articolul 11)**
Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte (Aliniatul (1)).
Tratatele ratificate de parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern (Aliniatul (2)).

TITLUL II

Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale

CAPITOLUL I

Dispoziții comune

- **Universalitatea (Articolul 15)**
Cetățenii beneficiază de drepturile și de libertățile consacrate prin Constituție și prin alte legi și au obligațiile prevăzute de acestea (Aliniatul (1)).
- **Egalitatea în drepturi (Articolul 16)**
Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări (Aliniatul (1)).
Nimeni nu este mai presus de lege (Aliniatul (2)).
- **Tratatele internaționale privind drepturile omului (Articolul 20)**
Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte (Aliniatul (1)).
Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale (Aliniatul (2)).
- **Accesul liber la justiție (Articolul 21)**
Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime (Aliniatul (1)).
Nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept (Aliniatul (2)).

CAPITOLUL II

Drepturile și libertățile fundamentale

- **Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică (Articolul 22)**

Dreptul la viață, precum și dreptul la integritate fizică și psihică ale persoanei sunt garantate (Aliniatul (1)).

Nimeni nu poate fi supus torturii și nici unui fel de pedeapsă sau de tratament inuman ori degradant (Aliniatul (2)).
- **Libertatea individuală (Articolul 23)**

Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile (Aliniatul (1)).

Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege (Aliniatul (2)).

Până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești de condamnare, persoana este considerată nevinovată (Aliniatul (8)).

Nici o pedeapsă nu poate fi stabilită sau aplicată decât în condițiile și în temeiul legii (Aliniatul (9)).
- **Viața intimă, familială și privată (Articolul 26)**

Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată (Aliniatul (1)).

Persoana fizică are dreptul să dispună de ea însăși, dacă nu încalcă drepturile și libertățile altora, ordinea publică sau bunele moravuri (Aliniatul (2)).
- **Inviolabilitatea domiciliului (Articolul 27)**

Domiciliul și reședința sunt inviolabile. Nimeni nu poate pătrunde sau rămâne în domiciliul ori în reședința unei persoane fără învoirea acesteia (Aliniatul (1)).
- **Libertatea conștiinței (Articolul 29)**

Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale (Aliniatul (1)).

Libertatea conștiinței este garantată; ea trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc (Aliniatul (2)).

Culte religioase sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii (Aliniatul (3)).

Părinții sau tutorii au dreptul de a asigura, potrivit propriilor convingeri, educația copiilor minori a căror răspundere le revine (Aliniatul (6)).
- **Libertatea de exprimare (Articolul 30)**

Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public sunt inviolabile (Aliniatul (1)).

Cenzura de orice fel este interzisă (Aliniatul (2)).

Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine (Aliniatul (6)).

Sunt interzise de lege dafăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, la agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri (Aliniatul (7)).

- **Dreptul la informație (Articolul 31)**

Dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit (Aliniatul (1)).

Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes național (Aliniatul (2)).

Dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a tinerilor sau siguranța națională (Aliniatul (3)).

- **Dreptul la învățatură (Articolul 32)**

Dreptul la învățatură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instrucție și de perfecționare (Aliniatul (1)).

Învățământul de toate gradele se desfășoară în limba română. În condițiile legii, învățământul se poate desfășura și într-o limbă de circulație internațională (Aliniatul (2)).

Dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a învăța limba lor maternă și dreptul de a putea fi instruite în această limbă sunt garantate; modalitățile de exercitare a acestor drepturi se stabilesc prin lege (Aliniatul (3)).

Învățământul de stat este gratuit, potrivit legii (Aliniatul (4)).

Instituțiile de învățământ, inclusiv cele particulare, se înființează și își desfășoară activitatea în condițiile legii (Aliniatul (5)).

Autonomia universitară este garantată (Aliniatul (6)).

Statul asigură libertatea învățământului religios, potrivit cerințelor specifice fiecărui cult. În școlile de stat, învățământul religios este organizat și garantat prin lege (Aliniatul (7)).

- **Dreptul la ocrotirea sănătății (Articolul 33)**

Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat (Aliniatul (1)).

Statul este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei și a sănătății publice (Aliniatul (2)).

- **Dreptul la vot (Articolul 34)**

Cetățenii au drept la vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv (Aliniatul (1)).

Nu au drept la vot debilii sau alienații mintal, puși sub interdicție, și nici persoanele condamnate, prin hotărare judecătorească definitivă, la pierderea drepturilor electorale (Aliniatul (2)).

- **Munca și protecția socială a muncii (Articolul 38)**

Dreptul la muncă nu poate fi îngrădit. Alegerea profesiei și alegerea locului de muncă sunt libere (Aliniatul (1)).

Durata normală a zilei de lucru este, în medie, de cel mult 8 ore (Aliniatul (3)).

La muncă egală, femeile au salariu egal cu bărbații (Aliniatul (4)).

- **Familia (Articolul 44)**

Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți, pe egalitatea acestora și pe dreptul și îndatorirea părinților de a asigura creșterea, educația și instruirea copiilor (Aliniatul (1)). Condițiile de încheiere, de desfacere și de nulitate a căsătoriei se stabilesc prin lege. Căsătoria religioasă poate fi celebrată numai după căsătoria civilă (Aliniatul (3)). Copiii din afara căsătoriei sunt egali în fața legii cu cei din căsătorie (Aliniatul (4)).

- **Protecția copiilor și a tinerilor (Articolul 45)**

Copiii și tinerii se bucură de un regim social de protecție și de asistență în realizarea drepturilor lor (Aliniatul (1)).

Statul acordă alocații de stat pentru copii și ajutoare pentru îngrijirea copilului bolnav ori handicapat. Alte forme de protecție socială a copiilor și a tinerilor se stabilesc prin lege (Aliniatul (2)).

Exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise (Aliniatul (3)).

Minorii sub vârstă de 15 ani nu pot fi angajați ca salariați (Aliniatul (4)).

Autoritățile publice au obligația să contribuie la asigurarea condițiilor pentru participarea liberă a tinerilor la viața politică, socială, economică, culturală și sportivă a țării (Aliniatul (5)).

Ce este bine să înțelegi și să rețineți privitor la legislația familiei și a copilului

- Nimeni nu este mai presus de lege.
- Există legi pentru fiecare situație din viața cetățenilor.
- Legile țării trebuie cunoscute și respectate cu desăvârșire, în litera și în spiritul lor.
- Legea nu este îngăduitoare cu cei care o încalcă datorită necunoașterii ei.
- Nerespectarea legilor atrage pedepse drastice.
- Viața unei persoane care nu respectă legea și a celor din jurul ei este puternic marcată de pedepsele prevăzute de lege.
- Pentru a nu se ajunge în situația de a fi pedepsit de lege este necesară eliminarea comportamentelor de încălcare a normelor și a regulilor, din contextele în care trăiește copilul, de la prima lor manifestare.
- În fiecare situație în care trebuie să ia o decizie privind comportamentul lor cetățenii trebuie să se întrebe „Ce spune legea?” și să acționeze în conformitate cu prevederile ei.
- Cunoașterea și respectarea legilor este o obligație a fiecărui cetățean, dar și o garanție a vieții sale liniștite.

Familia și mesajele de gen

1. A naște copii este diferit de a crește copii

În anul 2000 organizația Gallup România a efectuat un sondaj de opinie pe un eșantion reprezentativ de 1839 persoane cu vârsta de 18 ani și peste având ca temă relațiile de gen în România (pentru detalii vezi www.barometru.gen.ro).

La întrebarea „Bărbații pot crește copii la fel de bine ca femeile?” peste jumătate dintre subiecți au răspuns că nu.

G A L L U P

Ce părere ai tu? De ce în general oamenii consideră că femeile ar fi mai capabile decât bărbații să își crească copiii? Faptul că femeile, nu bărbații, dau viață (argument de ordin biologic) ar putea să explice de ce se așteaptă mai ales de la femei să aibă grijă de ceilalți?

Există oare o genă responsabilă pentru capacitatea de a crește și educa un copil, genă care s-ar găsi doar la femei (desigur ai auzit despre cazuri de mame care abandonează sau abuzează proprii copiii)? Sau mai curând este vorba de „tradiție”, de faptul că familia, școala, biserica, mass media (instituții sociale) transmit mesaje care promovează/perpetuează/prescriu un model de feminitate-masculinitate în interiorul căruia performanțele femeilor sunt legate mai ales de sfera privată și ale bărbaților mai ales de sfera publică (argumente culturale)?

Simone de Beauvoir^[1] spunea „nu ne naștem, ci devenim femei”. Același lucru e valabil și pentru bărbați. Afirmția se referă la o distincție importantă între **sex** și **gen (mai general între natură și cultură)**, între diferențe biologice dintre sexe (cromozomiale, hormonale, fiziologice - legate de aspectul fizic exterior și interior) și diferențele sociale, culturale (care specifică rolurile sociale și culturale atribuite/prescrise bărbaților și femeilor la un moment dat în timp și spațiu).

Moștenirea genetică, ereditatea (natura) joacă un rol important în evoluția noastră, dar factorii culturali sunt de cele mai multe ori decisivi în conturarea identității, personalității și destinului fiecăruia dintre noi.

"SEXUL și GENUL" nu sunt același lucru!	
SEXUL	GENUL
<ul style="list-style-type: none"> • Biologic	<ul style="list-style-type: none"> • Social
<ul style="list-style-type: none"> • Constant în timp și spațiu	<ul style="list-style-type: none"> • Variaza, evolueaza în timp și spațiu - dinamic
<ul style="list-style-type: none"> • Se dobândește	<ul style="list-style-type: none"> • Se învață, se construiește (prin intermediul instituțiilor)
<ul style="list-style-type: none"> • Universal	<ul style="list-style-type: none"> • Contextual

INFO

Studiile de identitate sexuală arată că aproximativ 20% din populație ar corespunde unei personalități **androgine** - care afișează și se adaptează la un comportament atât feminin, cât și masculin (băieții în proporție mai mare decât fetele).

---

^[1] Simone de Beauvoir, filosofă și scriitoare existențialistă, autoarea unei cărți de referință „Al doilea sex” (trad. Diana Bolcu și Delia Verdeș, București, ed. Univers, 1998), partenera de viață a lui J. P. Sartre.

Masculin la feminin

CONFUZII. Festivalul de modă în desfășurare la Milano, Italia, insistă pe tendința liniilor sau accesoriilor puternic efeminate în moda pentru bărbați. După Vivienne Westwood, colecțiile pentru primăvară-vară 2005-2006, create de Gianfranco Ferré (foto 1) și Gucci, au continuat ieri prezentările cu bărbați în fuste, purtând poșete foarte mari sau papuci din piele lăcuită, în timp ce John Richmond (foto 2) și Alexander McQueen (foto 3) au scos pe podium modele masculine în sacouri sobre, dar cu pantaloni scurți sau trei sferturi.

(Evenimentul zilei, 20 iunie 2005)

Ceea ce vezi în această poză arată o tendință globală interesantă - un fenomen de feminizare a masculinității. Până de curând transgresarea frontierelor de gen era permisă mai mult femeilor decât bărbaților (ele puteau să adopte mai ușor ținute masculine – pantaloni, sau comportamente masculine - fumatul de pildă). Azi lucrurile s-au schimbat. Moda pentru bărbați are tot mai multe accente feminine, bărbații devin tot mai preocupați de fizicul lor (se epilează, doresc o gamă mai largă de produse de îngrijire, își vopsesc părul, apelează la operații estetice etc). Este și aceasta o dovadă a evoluției modelelor de gen.

Exercițiu: Citește enunțurile de mai jos și specifică care dintre ele țin de sex (S), de gen (G) sau de amândouă(S/G)

- Femeile nasc copii, bărbații nu
- Bărbații plâng mai rar decât femeile
- Majoritatea dirijorilor, bucătarilor, oamenilor politici sunt bărbați
- Bărbații ridică greutatea mai mari decât femeile
- Femeile trăiesc mai mult decât bărbații

Diferențele de ordin biologic dintre femei și bărbați (diferențele de sex) nu justifică diferențele de ordin social/cultural dintre femei și bărbați (diferențele de gen) și nici faptul că **anumite diferențe se transformă în inegalități de gen**. Acestea au la bază **discriminări de gen** (sexism).

Exemplu: În atletism, datorită diferențelor fizice, performanțele bărbaților sunt de obicei mai bune decât ale femeilor, dar acest lucru nu poate justifica câștigurile diferite (același lucru se întâmplă și în alte sporturi).

Exercițiu: Faptul că doar 10% din parlamentarii români sunt femei este o inegalitate de gen. Este vorba în acest caz și de discriminare de gen (sexism)?
Poți da exemple de alte inegalități de gen în România?
Poți da un exemplu de discriminare de gen în care cei discriminați sunt bărbații?

Uită-te din nou la grafic.

Procentul de 26% ai celor care au răspuns cu da – și bărbații pot crește copii - este semnificativ. Este o dovadă a evoluției atitudinilor, mentalităților față de ce sunt, ce pot, ce vor, ce trebuie să fie femeile și bărbații la noi. Acum 50, 100, 200 de ani procentele ar fi arătat cu totul altfel (poate că o asemenea întrebare nici nu își avea rost).

Azi în România, ca și în multe alte țări, tații beneficiază de concediu pentru creșterea și îngrijirea copilului (legea nr. 19 din 27 martie 2000). Ei pot prin lege, la cerere, să stea acasă să își crească copilul o perioadă de timp de până la 2 ani, fiind remunerați cu 85% din salariu. Cine s-ar fi gândit la așa ceva acum 50 de ani?

Azi, bărbații petrec tot mai mult timp cu copiii lor decât în trecut, așa cum tot mai multe femei renunță la statutul de casnică intrând masiv pe piața muncii.

Flash istoric

„Bărbatul e dator protecțiune femeiei, femeia ascultare bărbatului” ...

„Femeia este datoare să locuiască cu bărbatul său și să îl urmeze ori în ce locu va găsi el de cuviință să se stabilească locuința sa; bărbatul este dator a o primi și a-i înlesni tot pentru viețuirea ei, după starea și puterea sa”

(cap VI, 195-196, *Coduri civile, Alecsandru Ion I., Imprimeria statului, București, 1865*)

„Bărbatul este capul familiei sale...Femeia primește numele familiei bărbatului său și dobândește driturile stării lui, ea este datoare a sălaşului cu dânsul, a-l agiutora după puterile sale întru ocârmuirea casei spre folos, și la câte cere casnica rânduială. Să se supuie ea cum și toți casnicii prin grija și silința ei, celor de cătră bărbat hotărâte orânduiei”

(para 107, *Dritul căsătoriei, Codul Caliman, ediție critică, editura Academiei Republicii Populare Române, 1958*)

2. Stereotip-Prejudecată-Discriminare: combinație necesară și periculoasă în același timp

Părerile și atitudinile noastre despre ce e bine, firesc, normal să fie și să facă o femeie și un bărbat acasă și înafara casei evoluează pe măsură ce se schimbă **stereotipurile (S) și prejudecățile (P) noastre de gen**.

INFO

Stereotipul, în context etic, constă în presupunerea că anumite trăsături considerate adevărate pentru unele exemplare dintr-o clasă (grupuri de persoane, obiecte, evenimente) se aplică tuturor membrilor acesteia. Stereotipul este fixat în imagini șablonizate, clișee din mintea noastră (W. Lippman) durabile, preconcepute în sensul că nu se bazează pe observarea directă, proaspătă a fenomenelor ci pe moduri de gândire apriorice, arbitrare, fără legătură cu indivizii sau grupurile sociale evaluate. Stereotipurile sunt necesare pentru a numi, a clasifica și a da astfel sens lumii în care trăim.

Prejudecata reprezintă o judecată care nu e produsul minții noastre, care nu are o justificare rațională și care de obicei este eronată. Prejudecata se constituie la nivelul simțului comun. Ea este asimilată în procesul de socializare, de însușire a normelor, valorilor, modelelor de gândire și de comportament proprii grupurilor. De cele mai multe ori prejudecata devine o etichetă pe care o aplicăm unui grup fără a lua în considerare realitatea.

De pildă, dacă unii băieți se bat, aplicăm tuturor băieților eticheta de bătăuși, îi suspectăm de la bun început de agresivitate și îi admirăm în secret pentru puterea lor. Dacă unele fete plâng, tragem concluzia că fetele sunt plângăcioase și avem față de ele un anumit dispreț, socotindu-le slabe.

Exercițiu: Pune feminin (F) sau masculin (M) în dreptul următoarelor calități:

	Feminin-Masculin
<i>Frumos</i>	
<i>Rațional</i>	
<i>Intuitiv</i>	
<i>Dependent</i>	
<i>Subiectiv</i>	
<i>Independent</i>	
<i>Obiectiv</i>	
<i>Puternic</i>	

(Compară tabelul tău cu cel al vecinului de bancă. Observă diferențe/asemănări, explică temeiul lor).

Exercițiu: Ești băiat? Îți poți identifica anumite trăsături considerate tipic feminine? Ai uneori intuiții? Ești sensibil, emotiv, atent la detalii? (analog pentru fată: Ești fată? Îți poți identifica anumite trăsături considerate tipic masculine? Ești competitivă? Rațională? Îți place independența?)

Comentariu: Folosim de obicei o schemă rigidă și îmbibată de stereotipuri și prejudecăți în definirea masculinității sau feminității. Avem în minte un portret stereotip al femeii și al bărbatului - portret construit pe valori diametral opuse, complementare (slab vs. puternic; dependent vs. independent, emotiv-rațional, pasiv-activ etc.). Acest tablou se construiește în prelungirea valorilor și normelor societății în care trăim. Feminitatea și masculinitatea coexistă în fiecare individ în proporții diferite.

INFO:

- S, P, D sunt strâns legate între ele. S, P duc de multe ori la D. Dar poți să ai prejudecăți fără să discriminezi!
- D poate fi individuală (nu îți dai fata la școală ca să se ocupe de gospodărie), dar și instituțională (salarii diferențiate pe sexe la locul de muncă).
- S, P ascund deseori ideologia blamării victimei (ex: săracul e sărac pentru că nu muncește; femeia e de vină că nu face politică pentru că nu vrea; fetele sunt de vină că sunt hărțuite fiindcă se îmbracă sexy).
- S, P funcționează ca predicții creatoare: exemplu: dacă tot le spui fetelor că nu sunt la fel de bune ca băieții la matematică, fetele încep să creadă că așa și este și se comportă ca atare - nu aleg matematica; dacă tot spui băieților că nu este normal să plângă, ajung să creadă că așa este și se comportă ca atare, întărind stereotipul.
- S, P, D se schimbă (de exemplu, odată cu schimbarea climatului normativ - cazul introducerii concediilor parentale).

Exercițiu: Cunoscutul istoric Lucian Boia afirmă într-una din cărțile sale că : „Imaginarul despre femeie este în general construit în funcție de două coordonate, pe de o parte divinizarea ei, muză pentru poeți și salvatoarea celor aflați în suferință, iar pe de alta, demonizarea ei într-un proces de reproducere a parabolei biblice legate de rolul nefast al Evei” (Lucian Boia, Pentru o istorie a imaginarului, București, Humanitas, 1999, p.133).

Comentează acest citat din perspectiva evoluției stereotipurilor noastre despre femei dar și despre bărbați (adică din perspectiva evoluției modelelor de feminitate dar și de masculinitate care domină psihicul social contemporan).

Exercițiu: Ești patron de firmă și faci angajări. Nu ești misogin (nu disprețuiești din principiu femeile). Totuși, la competențe egale pentru un anume post, între un bărbat și o femeie gravidă (luna 4) alegi bărbatul.

- Este vorba de o discriminare de gen?
- Ce motivații / argumente ai folosi în favoarea deciziei tale?

Exercițiu: Presupune că ești un părinte ocupat și cu un copil mic. Ai nevoie de „o bonă”. Dai anunț la ziar.

- Te aștepti să ai solicitări de angajare din partea unui bărbat? Dacă nu, argumentează de ce nu te aștepti?
- Dacă ai avea de ales între o femeie și un bărbat pentru un asemenea post ce ai alege? Justifică opțiunea.
- De ce limba română nu are echivalentul masculin al acestei profesii? Mai ai și alte asemenea exemple?

3. Părintele, maestru al manipulării. Socializarea de gen în familie.

Ce este? Fată sau băiat? Este primul lucru pe care părinții vor să îl știe când se naște un copil. De ce „societatea” pune o asemenea primă întrebare?

Familia are un rol major în formarea noastră ca indivizi (principala agenție de socializare). „Cei șapte ani de acasă” sunt opera părinților noștri și a mediului familial în care creștem. Copilul învață în familie limbajul culturii în care trăiește (limba scrisă și vorbită, dar și limbajul corporal, non verbal), deprinde normele, atitudinile, valorile și comportamentele necesare pentru a se integra în societate, învață care ar trebui să îi fie ambițiile și așteptările.

Toate aceste lecții (proces de socializare) au și o „**dimensiune de gen**” - adică sunt lecții care se predau diferit fetelor și băieților, fiind lecții comunicate de oameni foarte importanți pentru copil (sociologii îi numesc „ceilalți semnificativi”), oameni care au propriile lor prejudecăți (inclusiv de gen), prejudecăți pe care, voluntar sau involuntar, le transmit și copiilor.

Răspunsul la întrebarea „fată sau băiat” este un răspuns foarte important pentru tot ce urmează în viața fiecăruia. În funcție de el părinții (și apoi rudele, prietenii, colegii, profesorii, angajatorii, reprezentanții bisericii, politicienii) încep **socializarea de gen**, proces prin care deseori se accentuează diferențele și nu asemănările dintre fete și băieți astfel încât, treptat, pare că fetele și băieții fac parte din lumi total diferite.

Să reținem deci: **genul se învață**, iar procesul de învățare a rolurilor și relațiilor de gen începe în familie.

INFO

Socializarea de gen (ca orice socializare) nu este limitată și nu se petrece într-un vacuum. Dacă o înțelegem simplist putem cădea într-o capcană, închipuindu-ne că oamenii reproduc la infinit mediul social în care se formează și trăiesc. Schimbarea ar fi astfel practic imposibilă. Realitatea contrazice o asemenea viziune. Oamenii și mediul lor sunt în permanentă interacțiune și schimbare.

Ai întâlnit desigur familii (mai ales tinere) în care se negociază distribuția sarcinilor, a timpului, a banilor, în care ambii parteneri au cariere frumoase fiind deopotrivă preocupați de creșterea copiilor, în care deciziile, prioritățile și strategiile de viață se iau în comun. Mulți dintre acești tineri provin din familii de tip tradițional în care există o complementaritate netă între roluri și în care, de cele mai multe ori, bărbatul decide și femeia se supune. Și totuși ei nu reproduc, ci se dezic de modelul în care au fost socializați. Altfel de influențe sunt mai puternice în opțiunile lor de viață.

Exercițiu:

ABC-ul despre fata bună-băiatul bun și fata rea-băiatul rău

A.

Ce **spun** părinții tăi legat de ce trebuie să facă, să spună, să dorească o fată sau un băiat:

O fată-băiat trebuie să.....
.....
.....

B.

Ce **observi** în familia ta privind rolurile de gen în casă și în afara casei (observă rolurile dintre părinți, dintre frați-surori, dintre bunici):

.....
.....

C.

Ce **citești** în cărțile de la școală și în ziare, ce **vezi** și **auzi** la radio sau la televizor despre alte familii de la noi și din lume:

.....
.....

Încearcă să răspunzi la asemenea întrebări. Vei observa că un cumul din toate aceste informații formează imaginea noastră (stereotip) despre familie.

INFO

Mecanisme de socializare:

- Instruire explicită (părintele îți spune sau arată concret ce e bine și cum e bine să faci)
- Condiționare (pedepse/sanctiuni - recompense)
- Modelare de rol (imitare, identificare sau respingere de modele de gen din familie)

Comentează-le cu exemple legate de utilizarea lor în familia ta.

Exercițiu

Părinții tratează în general diferit fetele și băieții. Îi îmbracă în haine și culori diferite. Le dau jucării diferite. Pedepsele, restricțiile, recompensele sunt, de asemenea, de multe ori diferite pentru fete și pentru băieți.

Fără îndoială poți găsi multe exemple concrete în propria ta experiență (inclusiv exemple care să infirme „regula generală!”). Inventariază asemenea exemple și analizează familia ta din punctul de vedere al socializării de gen pe care ai primit-o.

Exercițiu

Consideri că ai o familie în care relațiile de gen sunt:

- de tip tradițional/conservator sau
- de tip partenerial

Argumentează răspunsul.

Exercițiu

*Imaginează-ți viitoarea ta familie. Cum dorești să fie relațiile de gen?
(Argumente pentru opțiune)*

4. Locul CUI este în bucătărie

(Ziua, 18 iulie 2005)

Gătești, răspunzi la telefon și ai grijă și de copil...De obicei aceste lucruri le-au făcut mult timp exclusiv mamele și bunicele din multe țări. În ultima vreme însă tot mai mulți bărbați își asumă responsabilități domestice. Începe să apară nu doar un parteneriat public (femei și bărbați în raporturi echilibrate în funcții de decizie și putere), ci și un **parteneriat privat** - o formulă modernă de cuplu în care responsabilitățile din familie sunt reevaluate și redistribuite echitabil între parteneri. Este și cazul familiei tale?

Exercițiu: Să ne imaginăm un tabel care să răspundă la întrebarea: Cine făcea/face/va face mai des anumite activități acasă. Completează.

Activitatea	În familia bunicilor	În familia ta	În viitoarea ta familie
A găti			
A face curat			
A face cumpărături			
A călca			
A îngriji pe cei bolnavi			
A ține legătura cu școala			
A repara			
A lua decizii importante mari (schimbat locuința, luat mașina)			

Observi sau nu o schimbare în repartizarea rolurilor în sfera privată de la o generație la alta? Dar în tabelul colegului tău?

Adaugă la constatările consemnate un calcul estimativ pe perioada unei săptămâni a timpului consumat pentru diferite tipuri de activități.

tip de activitate	durată pe zi	durata pe săptămână
cumpărături		
făcut mâncare		
spălat vase		
spălat rufe		
călcat		
dat cu aspiratorul		
șters praful		
total		

Ce crezi, activitățile casnice de tipul celor enumerate pot fi considerate muncă? Întrebarea poate fi extinsă: Un sportiv muncește? Un pictor muncește când pictează? Un fizician muncește când stă în fotoliu și gândește? Și dacă acceptăm că sportivul muncește, atunci se ridică întrebarea: este munca casnică suficient de valorizată de familie? Dar de societate? Ar trebui ea remunerată? Cum?

INFO

Există câteva modalități de a cuantifica munca domestică:

- calcularea costurilor de oportunitate (câștigurile potențiale dacă femeia ar fi fost pe piața muncii)
- calcularea costurilor de înlocuire (estimarea timpului consumat în diverse activități casnice și calcularea costurilor aferente dacă s-ar angaja cineva)

În țări ca Norvegia munca domestică este retribuită!

Exercițiu:

Analizează-te un pic pentru a răspunde la întrebările:

- Ești pregătit(ă) pentru activități/munci domestice (știi să gătești, să programezi mașina de spălat, să calci, să dai cu aspiratorul, să faci bugetul lunar al cheltuielilor, să ții evidența aniversărilor din familie etc.)?
- Cine te-a pregătit?
- Cine ar trebui să o facă?

5. Relațiile de familie = relații de putere

În 2004 la centrul pilot de asistență și protecție a victimelor violenței în familie din București au fost înregistrate 232 dosare dintre care 225 (97%) femei și 7 bărbați.

Familia nu este întotdeauna un mediu armonios, de echilibru. Deseori, negocierile de putere dintre membrii ei duc la tensiuni, conflicte, certuri, neînțelegeri care degeneratează în acte de violență domestică. Femeile, copiii și persoanele în vârstă sunt de cele mai multe ori victimele actelor de violență domestică care se pot manifesta în diverse moduri: atacul fizic sau sexual, intimidări sau abuzuri verbale, distrugerea bunurilor victimei, izolare de prieteni/familie, amenințări, controlul banilor etc.

Violența în familie este un **fenomen social** (nu doar izolat/individual). Ceea ce se vede (din datele statistice) este doar vârful icebergului. Cum „rufele murdare se spală în familie” - de multe ori de jenă, de frică, din lipsă de informare, victimele nu declară incidentele de violență domestică.

INFO

(1) Violența în familie reprezintă orice acțiune fizică sau verbală săvârșită cu intenție de către un membru de familie împotriva altui membru al aceleiași familii, care provoacă o suferință fizică, psihică, sexuală sau cu prejudiciu material.

(2) Constituie deasemenea violență în familie împiedicarea femeii de a-și exercita drepturile și libertățile fundamentale (art. 2, *legea nr. 217/22 mai 2003 privind prevenirea și combaterea violenței în familie*).

Exercițiu:

„Bătaia e ruptă din rai” sau „Unde bate mama, crește” se spune în popor. Ești de acord cu aceste zicale?

Ca viitor părinte ai de gând să folosești bătaia în educația copiilor?

Sexul viitorului copil are legătură cu opțiunea ta?

Argumente pentru decizie.

Exercițiu

Formați 2 grupuri: 1 - adepții modelului preventiv (educație pentru prevenirea fenomenului, consiliere pentru victime și agresori etc.); 2 - adepții modelului punitiv (pedepsirea agresorilor).

Fiecare tabără va produce argumente și, printr-un purtător de cuvânt, va aduce în discuție argumente în favoarea modelului ales.

Desemnați un moderator care să conducă dezbaterea.

Succes!

Copiii care cresc în familii violente prezintă:

- Probleme fizice: boli inexplicabile, sunt expuși la accidente în casă și în afara casei, se dezvoltă fizic mai lent;
- Probleme emoționale și mentale: anxietate mărită, sentiment de culpabilitate, frica de abandon, izolare, mânie, frica de răniri și moarte;
- Probleme psihologice: neîncredere în sine, depresie, comparare cu viața mai fericită a colegilor;
- Probleme de comportament: agresivitate sau pasivitate la agresiunile celorlalți, probleme cu somnul, enurezie, bătaii, fuga de acasă, sarcini la vârste mici, relații întâmplătoare pentru a scăpa de acasă, mutilare, consum de droguri și alcool, comportament defensiv cu minciuna;
- Probleme școlare - exmatriculare, schimbări bruște în performanțele școlare, lipsă de concentrare, lipsă de maniere sociale;
- Identificare cu eroi negativi.

Exercițiu:

*O victimă a violenței conjugale (o rudă, o vecină, o colegă) îți cere ajutorul.
Ce poți face?*

INFO

În România (ca peste tot în lumea civilizată) există:

- adăposturi pentru victimele violenței domestice (ca de exemplu cel din București/policlinica Titan sau cel al Fundației Sensiblu)
- linii telefonice speciale (hot line)
- centre de consiliere pentru abuzați și abuzatori
- instituții guvernamentale (de tipul Agenției Naționale pentru Protecția Familiei) și neguvernamentale care se ocupă special de problema violenței în familie

Pentru mai multe informații vezi www.politiaromana.ro/violenta_in_familie.htm

6. Părintele modern, părintele sensibil la gen

Cu toții vrem să ne simțim realizați/împliniți nu doar în planul public (în carieră), ci și în planul privat (în familie). Pentru asta este nevoie să știm mai mult despre ceea ce se întâmplă în familie, despre modul cum suntem socializați diferențiat de către familie (și) în funcție de sexul nostru, despre problemele de egalitate și diferență dintre femei și bărbați în familie, despre cum funcționează autoritatea și ierarhia în familie, despre conflictele dintre membrii familiei. Trebuie să privim la familie și din „perspectiva de gen”. Familia produce și transmite mesaje importante despre locul și aspirațiile noastre în societate ca femei și bărbați. Din familie preluăm modele de gen și le reproducem, cu sau fără modificări, la rândul nostru.

Mulți dintre voi vor deveni părinți. Când vei fi părinte nu uita:

- Ai fost și tu copil.
- Ai propriile tale stereotipuri și prejudecăți de gen pe care le vei reproduce în educația copiilor tăi. Fii conștient de acest lucru.
- Copilul tău învață permanent de la tine. De tine ca părinte depinde cât de competent va fi el în propria lui familie!
- Competența și realizarea (fericirea?!) în viața privată sunt foarte importante pentru copilul tău - fie el băiat sau fată.

Rezumatul temei

Între sex și gen există distincție.

Sexul se referă la un status prescris, genul la statusul dobândit.

Genul se schimbă, evoluează, diferă (în timp și spațiu), este dinamic. Genul se învață.

Prin diferite mecanisme și procese specifice, familia joacă un rol fundamental în socializarea noastră de gen. În familie deprindem asumarea anumitor roluri, responsabilități de gen în conformitate cu normele și valorile societății în care trăim.

Unii ne socializăm „mai bine” decât alții, reproducând sau, din contră, provocând cerințele sociale ale momentului și locului.

Viața de familie se trăiește diferit de o fată/femeie față de un băiat/bărbat.

Violența în familie este un fenomen social îngrijorător care are o puternică dimensiune de gen.

Este important să fim conștienți de propriile noastre stereotipuri și prejudecăți de gen și să nu fim manipulați de acestea în aspirațiile și deciziile noastre de viitor.

Astăzi, în secolul 21, este important, sănătos și firesc să construim relații de familie bazate pe egalitate și respect reciproc între părinți, între părinți și copii.

Parteneriatul privat este o garanție a împlinirii în viața de cuplu și o temelie solidă pentru realizarea publică a fiecăruia dintre noi.

Termeni cheie

- Sex
- Gen
- Stereotip de gen
- Prejudecată de gen
- Discriminare de gen (sexism)
- Socializare de gen
- Dimensiunea de gen a realității
- Violența domestică
- Munca domestică
- Parteneriat privat

Sugestie lectură suplimentară

Lexicon feminist, Colecția Studii de Gen (O. Dragomir, M. Miroiu editoare), Polirom, Iași, 2002

A deveni părinte – un risc sau o dorință?

Ce competențe trebuie să dobândești?

- Să fiți conștienți de importanța deciziei de a deveni părinte
- Să știți care sunt condițiile de bază pentru întemeierea unei familii
- Să explicați rolurile ambilor viitori părinți în timpul sarcinii și după nașterea copilului

Ce trebuie să înțelegi și să rețineți?

Decizia de a deveni părinte este una dintre cele mai importante decizii din viața omului. Această decizie are implicații majore asupra vieții viitorilor părinți.

1. Ce înseamnă a deveni părinte „din întâmplare”?

A deveni părinte din întâmplare poate să însemne fie că decizia de a da naștere și a crește un copil este luată de viitorii părinți sub presiunea situației în care sarcina apare fără ca viitorii părinți să fi intenționat acest lucru și, odată apărută sarcina, ei decid să lase copilul să se nască, sau nu au de ales și se supun unor condiții care impun nașterea copilului, cum ar fi vârsta înaintată a fătului, care nu mai permite o intervenție medicală.

Când viitorii părinți sunt căsătoriți, au o gospodărie și mijloace financiare care să le permită să crească fără dificultate un copil, prima situație poate fi o surpriză plăcută, dătătoare de fericire pentru toți membrii familiei.

Când viitorii părinți nu sunt căsătoriți atât primul caz, cât și cel de al doilea, aduc în viața lor și a familiilor lor îngrijorare, neliniște, stress, uneori conflicte, mai ales atunci când viitorii părinți sunt încă adolescenți și depind de grija și mijloacele materiale și financiare ale familiilor lor. Tensiunile trebuie, însă, depășite, și trebuie să lase loc preocupării pentru dezvoltarea normală, în continuare, a fătului, nașterea lui normală și creșterea lui cu toată grija și dăruirea.

➤ **Ce înseamnă să iei decizia de a deveni părinte?**

Este una dintre cele mai importante decizii. Dacă ne gândim că părinții sunt responsabili pentru viața, sănătatea, dezvoltarea normală și integrarea armonioasă în societate a copiilor lor, atunci putem spune că este cea mai importantă decizie.

➤ **De ce depinde aceasta decizie?**

- De vârsta viitorilor părinți.
- De sănătatea și maturitatea viitorilor părinți
- De existența condițiilor materiale și financiare necesare pentru îngrijirea, creșterea și educarea copiilor.
- De existența unei familii cu relații stabile și armonioase între cei doi soți.

A deveni părinte are o semnificație deosebită întrucât are efecte asupra întregii vieți a individului.

➤ **Ce presupune luarea acestei decizii?**

- Existența condițiilor de bază pentru întemeierea unei familii.
- Cunoștințe despre concepția unui copil, despre sarcină și naștere, despre condițiile necesare dezvoltării sănătoase și normale a unui copil.
- Rațiune, gândire matură, cu privire la cerințele și condițiile necesare pentru nașterea și creșterea unui copil și posibilitățile viitorilor părinți de a le îndeplini.
- Analiza consecințelor pe care sarcina și nașterea unui copil le pot avea asupra vieții copilului și dezvoltării și asupra vieții sociale și economice a viitorilor părinți .
- Anticiparea aspectelor plăcute și a dificultăților
- Motivație solidă care are în centru viața, sănătatea și dezvoltarea copilului
- Dorința ambilor soți de a avea un copil, angajarea și hotărârea lor de a pune pe primul plan îngrijirea, creșterea și educarea copilului.

Există pericolul ca toate aceste cerințe să determine teama tinerilor soți de a avea un copil? Nu, dacă ei înțeleg că un copil are nevoie să se nască și să crească într-o familie și că în orice familie vine un moment potrivit pentru aducerea pe lume a unui copil, când căminul în care el se va naște îi poate oferi căldura, siguranța, stabilitatea, armonia, dragostea, grija și dăruirea de care el are nevoie, pentru a crește sănătos, fericit, afectuos, înțelept, voios și bun.

Ce înseamnă un copil fericit?

1. Un copil care este: .....; .....; .....;
.....; .....; .....
2. Un copil care are: .....; .....; .....;
.....; .....; .....
3. Un copil care știe: .....; .....; .....;
.....; .....; .....

4. Un copil care crede: .....; .....; .....;
.....; .....; .....

5. Un copil care vrea: .....; .....; .....;
.....; .....; .....

6. Un copil care poate: .....; .....; .....;
.....; .....; .....

Putem deveni părinți pe cale naturală sau prin adopție și, în ambele situații, decizia trebuie luată cu aceeași responsabilitate.

Reflecțați asupra următoarelor întrebări; cereți și părerea părinților și bunicilor voștri; discutați cu colegii și cu prietenii voștri despre aceste subiecte. Încercați să vă explicați de ce aveți puncte de vedere comune și de ce aveți puncte de vedere diferite.

1. De ce este importantă vârsta viitorilor părinți?

.....
.....
.....

2. Este necesară o pregătire psihologică a viitorilor părinți pentru perioada de sarcină? Dar pentru perioada post-natală?

.....
.....
.....

3. Cine participă la luarea deciziei de a da naștere unui copil?

.....
.....
.....

4. Care sunt consecințele biologice ale sarcinii și nașterii unui copil la vârsta adolescenței?

.....
.....
.....

5. Care sunt consecințele sociale ale conceperii și nașterii unui copil la vârsta adolescenței?

.....
.....
.....

6. Care sunt consecințele economice ale conceperii și nașterii unui copil la vârsta adolescenței?

.....
.....
.....

2. Condiții de bază pentru a întemeia o familie și a avea un copil

- **Legale** (vârstă, sănătate fizică și psihică, sex, acord mutual, respectarea monogamiei, existența martorilor, achitarea taxelor, acte de identitate)
- **Materiale** (spațiu necesar și adecvat pentru satisfacerea nevoilor minime ale unei familii – de dormit pentru părinți și copil, de pregătit hrana și de depozitat alimente, de întreținut igiena personală și curățenia casei; încălzire, electricitate, apă curentă, canalizare).
- **Economice** (venit stabil al părinților, suficient pentru a acoperi nevoile lor și ale copilului și cheltuielile gospodărești).
- **Religioase** (în religia creștin ortodoxă: soții să fie de aceeași religie, să nu fie rude de sânge până la al patrulea grad de rudenie, căsătoria religioasă să se facă cu nași care sunt căsătoriți religios).

Ce condiții religioase pentru întemeierea unei familii și nașterea unui copil cunoșteți?

1.....
.....
.....

2.....
.....
.....

3.....
.....
.....

Ce tradiții privind întemeierea unei familii și nașterea unui copil cunoașteți?

.....
.....

Ce prejudecăți privind întemeierea unei familii și nașterea unui copil cunoașteți?

.....
.....

Ce stereotipuri?

.....
.....

Ce superstiții?

.....
.....

SARCINA

- Durează nouă luni (aprox. 280 de zile), timp în care fătul uman se dezvoltă în uterul mamei.
- Femeia trebuie să se îngrijească încă dinainte de a rămâne însărcinată. Dezvoltarea fătului începe chiar după momentul concepției: după o săptămână, celulele încep să se specializeze, iar la sfârșitul celei de-a doua luni, membrele sunt deja conturate.
- Perioada sarcinii nu este potrivită pentru a ține cure de slăbire.
- Creșterea în greutate începe, de regulă, din cel de al doilea trimestru de sarcină. În general, femeile adaugă în perioada sarcinii aproximativ 11-13 kg.
- Unii copii se nasc prematur (înainte de săptămâna a 37-a de sarcină) și au nevoie de îngrijiri speciale.

➤ **Reguli de bază**

- Control medical
- Mișcare
- Odihnă
- Sprijin emoțional
- Alimentație sănătoasă

➤ **Asistența prenatală**

- Supravegherea stării de sănătate a mamei și a copilului;
- Educația mamei pentru naștere și pentru îngrijirea sugarului;
- Informații despre planificarea familială (pentru viitorii copii);
- Consiliere familială.

➤ **Pregătirea psihologică și materială a nașterii**

- Pregătirea mamei
- Pregătirea tatălui
- Pregătirea celorlalți copii ai cuplului (dacă este cazul).

➤ **Pregătiri materiale pentru naștere**

- Achiziționarea bunurilor necesare pentru mamă și pentru copil
- Amenajarea spațiului pentru copil

➤ **Pregătirea psihologică pentru perioada post-natală**

- Evitarea stresului și a obosealii;
- Alăptarea corectă;
- Conștientizarea modificărilor care apar ca urmare a nașterii și controlul lor: modificări ale dispoziției; stări depresive datorate, pe de o parte, modificărilor hormonale, fiziologice ale organismului, iar pe de altă parte, datorate situațiilor noi de viață, stresului, noilor responsabilități, temerilor.

Sunt foarte importante pentru mamă:

- ✓ Alimentația sănătoasă, echilibrată în vitamine, proteine, calciu, fosfor;
- ✓ Odihna, somnul, relaxarea;
- ✓ Comunicarea cu ceilalți membri ai familiei și sprijinul lor emoțional; ajutorul în îndeplinirea activităților gospodărești;
- ✓ Eliminarea consumului de alcool, cafea, excitanți ai sistemului nervos, a fumatului.

PLANIFICAREA FAMILIALĂ

Oamenilor le este, de obicei, greu să vorbească despre contracepție, din cauza asocierii cu discuția despre actul sexual.

Concepția unui copil se realizează printr-un act sexual între persoane de sexe diferite. Oamenii pot însă avea contacte sexuale, prevenind apariția unei sarcini, prin folosirea metodelor contraceptive.

Aduceți argumente pro și contra avortului

- 1.....
- 2.....
- 3.....

Discutați-le cu un medic.

Îngrijirea și creșterea copilului de la 0-7/8 ani

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să înțelegeți rolul pe care îl are îngrijirea și creșterea corespunzătoare a copilului sugăr și a copilului mic pentru dezvoltarea lui psihosomatică normală.
- Să cunoașteți riscurile pe care le comportă alimentația și îngrijirea necorespunzătoare

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

- Este foarte important, pentru primii ani din viața copilului, ca părinții să cunoască caracteristicile dezvoltării fizice și psihice normale pentru fiecare an din viața lui și să știe cum să-l îngrijească pentru a-i asigura dezvoltarea normală și evoluția lui armonioasă.
- Necunoașterea, neglijarea exigențelor de îngrijire și creștere a copiilor de vârstă mică pot avea repercusiuni asupra dezvoltării de mai târziu a copilului, cu riscul de a nu mai putea fi depășite vreodată.
- Carențele în alimentație, programul inadecvat de activitate și somn, lipsa stimulării senzoriale și cognitive încetinesc dezvoltarea psihică și fizică a copilului și pot duce la apariția unor disfuncții organice sau cognitive care uneori cu greu mai pot fi recuperate.
- Viitorii părinți trebuie să cunoască caracteristicile de bază ale dezvoltării copilului, pentru a ști ce este normal pentru fiecare perioadă de vârstă și ce trebuie să facă pentru a-i stimula procesul de dezvoltare potrivit potențialului maxim al copilului lor.
- Dezvoltarea fizică normală a copilului în primii ani de viață asigură sănătatea copilului și evoluția lui normală pe toate planurile.
- Discomfortul fizic al copilului determină acumularea de frustrări și manifestarea de reacții agresive ale părinților, pe care uneori părinții nu și le pot explica.
- Cunoașterea nevoilor copilului asigură rezolvarea multora dintre problemele cu care se confruntă părinții, mai ales când copiii sunt foarte mici și limbajul verbal încă nu este dezvoltat.
- Pe lângă cunoașterea caracteristicilor generale ale dezvoltării copilului mic, părinții trebuie să cunoască particularitățile copilului lor și să adapteze cunoștințele și practicile generale la nevoile lui.
- Mulți părinți greșesc din lipsă de informații, din teama de a interveni pentru a nu greși sau din prea multă grijă.

- Principiile de bază trebuie respectate de părinți pentru a asigura o dezvoltare normală, sănătoasă a copilului.
- Importanța acordării întregii atenții asupra asigurării condițiilor necesare unei dezvoltări normale a copilului și conștientizarea consecințelor neglijării lor.
- Explorarea mai multor surse de informare de către elevi și implicarea și a altor persoane din afara clasei de elevi pentru a participa la discuțiile pe teme propuse.

Este important să conștientizați cât de complexe sunt sarcinile pe care părinții trebuie să le îndeplinească în privința creșterii și îngrijirii copilului, încă de la naștere, și cât de importantă este realizarea cu responsabilitate a acestor sarcini.

1. Ce trebuie să știe un părinte pentru a asigura o dezvoltare sănătoasă copilului său?

Dezvoltarea fizică a copilului

- **Alimentația, igiena și îngrijirea** copilului determină puternic dezvoltarea lui fizică normală, care diferă de la o perioadă la alta.
- **Creșterea intensă** a sugarului depinde de numărul de ore de somn și odihnă, precum și de felul în care este hrănit (alăptat sau hrănit artificial).
- **Alăptarea** este recomandată cel puțin 6 luni și poate dura până la doi ani, alternând-o cu alimentația adecvată vârstei; există studii care indică faptul că imunitatea și rezistența organismului este mai ridicată în cazul copiilor care au fost alăptați pentru o perioadă mai mare de timp; sănătatea și alimentația mamei în timpul alăptării este crucială, precum și echilibrul său emoțional.
- **Programul de hrănire** la ore fixe se poate regla după 8-12 luni, până atunci copilul trebuie hrănit de fiecare dată când cere.
- **Dorința de a mânca** a copilului este strâns legată și de modul în care este hrănit; este necesar un loc confortabil pentru copil, un ambient curat, plăcut, securizant și cu câteva obiecte de joacă, fără tensiuni și certuri.
- **Alimentația copilului** în primii ani de viață este foarte importantă pentru dezvoltarea lui. Produsele de tip snack-food oferite copiilor foarte mici, sunt foarte dăunătoare pentru organismul lor. Consecințele acestui comportament al părinților se văd în creșterea numărului de copii alergici și a celor cu probleme de obezitate.
- **Stimularea** prin masaj a sugarilor, explorarea mediului prin mișcare (mersul de-a bușilea, sprijinul pentru a se înălța în picioare, ajutorul pentru a ajunge la obiecte care nu prezintă pericol, a le atinge și a le apuca), contactul cu cât mai multe obiecte de forme, texturi și culori diferite, practicarea mișcărilor ritmice și a jocurilor în aer liber determină o dezvoltare armonioasă a copilului.

2. Caracteristici generale ale dezvoltării fizice a copilului

Părinții trebuie să cunoască caracteristice generale ale dezvoltării fizice a copilului.

Informații furnizate de cercetări:

- Copilul se naște cu 10 miliarde de celule nervoase.
- Anumite microelemente, cum ar fi iodul și zincul, sunt extrem de importante pentru dezvoltarea sănătoasă a creierului.
- Alăptarea îi protejează pe copii de boli deoarece anticorpii mamei sunt transmiși prin lapte.
- Nutriția deficitară diminuează rezistența copilului la boală.
- Subnutriția duce la letargie daunând interesului copilului pentru lumea din jurul lui.
- Sugarii prematuri care au fost hrăniți cu biberonul cu lapte de mamă s-au dezvoltat mai bine decât cei care au fost hrăniți cu lapte adaptat.
- Copiii care prezintă un nivel înalt de anxietate cronică secretă cantități mari de hormoni ai stresului, cortizoli, care dăunează exercitării capacităților cognitive și funcționării sistemului imunitar.
- Copiii care beneficiază de masaj au un nivel scăzut de cortizoli în urină, hormoni careucid importante celule imunitare.
- Cu cât este mai mare nivelul insulinei cu atât este mai eficientă absorbția hranei, iar copiii cresc mai repede.
- Presiunea masajului stimulează o parte a nervului cranian care activează tractul gastrointestinal, stimulând producerea unor hormoni precum insulina.
- Sugarii prematuri care au fost masați cu grijă de câteva ori în fiecare zi, în spital, au crescut în greutate mai repede, iar la încheierea primului an de viață erau mai dezvoltați din punct de vedere mental și motor decât cei care nu au fost stimulați.
- La 6 ani copilul are două treimi din creierul adultului și are de 5-7 ori mai multe conexiuni între neuroni decât creierul unui copil de 18 luni sau a unui adult.
- Creierul unui copil de 6-7 ani are o imensă capacitate de a realiza mii și mii de conexiuni dendritice între neuroni. Acest potențial de dezvoltare se finalizează în jurul vârstei de 10-11 ani, când copilul pierde cam 80% din acest volum de conexiuni neuronale.
- Ceea ce nu dezvoltăm sau nu utilizăm, pierdem ca și capacitate. O enzimă este eliberată în creier și dizolvă toate căile neuronale slab mielinizate.

3. Îmbolnăvirea copiilor

Copiii sunt expuși îmbolnăvirilor mult mai ușor decât adulții. Ca să-i ferească pe copiii lor de îmbolnăviri, părinții trebuie să acorde o grijă deosebită pentru:

- igiena zilnică a copilului și a mediului în care trăiesc membrii familiei (schimbarea scutecelor și spălarea copilului, baia, aerisirea și încălzirea camerei, spălarea/ fierberea vaselor care se folosesc pentru hrănirea copilului, spălarea mâinilor, curățenia așternuturilor copilului și părinților).
- igiena obiectelor cu care intră copilul în contact (mai ales de la 6 luni până la un an, când explorează obiectele din jur ducându-le la gură), cât și igiena fizică.
- evitarea vizitării copilului de către prea multe persoane (adulți și copii).
- evitarea prezenței animalelor în apropierea copilului.

4. Asigurarea asistenței medicale

- Asistența medicală în perioada copilăriei mici este foarte importantă.
- Asigurarea asistenței medicale a copilului este deopotrivă responsabilitatea părinților și a statului.
- Majoritatea părinților manifestă o grijă foarte mare pentru sănătatea copiilor în primul an de viață, când este obligatorie vizita lunară la medic. Experiența arată că în România atenția acordată de către părinți consultării periodice a medicului descrește îndeosebi după vârsta de trei ani a copilului. Acesta este un comportament de risc al părinților, care poate să determine întâzieri în dezvoltarea fizică și psihică a copilului și care, pentru a fi remediate, vor cere mai tarziu eforturi financiare, de timp și de energie mult mai mari.
- Fiecare an al copilăriei constituie o treaptă în dezvoltarea fizică a copilului, care nu trebuie neglijată. Ritmul de dezvoltare diferă de la un copil la altul, iar părinții au datoria să cunoască și să satisfacă la timp și pe deplin nevoile copilului lor. Cunoașterea de către părinți a caracteristicilor dezvoltării fizice a copilului le permite să-și definească așteptările în privința creșterii propriului copil, să aleagă modalitățile cele mai potrivite de stimulare a dezvoltării lui și să identifice la timp eventualele probleme.
- Cunoașterea de către părinți a potențialului fizic al copilului corespunzător vârstei acestuia, contribuie la **dezvoltarea unor deprinderi de bază** care conduc la câștigarea autonomiei copilului (să meargă singur, să mănânce singur, să se spele singur, să se îmbrace și să se încălze singur).

Observarea cu atenție a copilului pe parcursul dezvoltării acestuia ajută părintele să cunoască mai bine semnificația reacțiilor acestuia (plânsul, starea de agitație, lipsa foamei, somnul neliniștit etc.) la diverși factori care îi dăunează și astfel să poată acționa cu mai mare ușurință.

Învățarea la copilul sugar. Învățarea la copilul mic. Principii de bază.

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să cunoașteți și să înțelegeți principiile de bază pentru crearea contextelor de învățare specifice copilului sugar și copilului mic.
- Să cunoașteți și să înțelegeți rolul părinților în crearea situațiilor de stimulare a învățării specifice copilului sugar și copilului mic.
- Să recunoașteți situații care sprijină învățarea la sugar și la copilul mic și situații care o frânează.
- Să creați situații de învățare specifice copilului de la naștere la 8 ani.

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

1. Când începe să învețe copilul mic?

Din clipa în care s-a născut!

Imediat după naștere simțurile copilului care au funcționat și în perioada intrauterină sunt invadate de stimulii lumii înconjurătoare, iar creierul începe să acumuleze, să prelucreze și să coreleze informațiile. Copilul începe să învețe să trăiască în această lume nouă, să o cunoască, să o înțeleagă, să o iubească, să o respecte și să i se adapteze, să o admire și să încerce să o schimbe, din clipa în care prima gura de aer i-a umplut plămânii și primul țipăt a anunțat venirea lui pe Terra. Acum începe un drum lung, dar frumos al cunoașterii, alături de părinți, de rude, de ceilalți oameni, de celelate vietăți ale Pământului, de minunile naturii și de lucrurile făcute de mintea și de mâna omului.

Prima minune a lumii este el, copilul, și prima ființă pe care o cunoaște și pe care o va iubi toată viața este mama! Mirosul ei, căldura ei, atingerea ei, glasul ei sunt primele lucruri pe care le învață copilul și care îl fac să se simtă bine, protejat, în siguranță.

Dar tatăl? Când începe „să-l învețe” copilul pe tată? Din prima clipa în care l-a luat în brațe, s-a aplecat asupra pătuțului lui și i-a vorbit, i-a dat prima linguriță de mâncare, l-a afundat cu grijă în apa caldută de la prima baie, l-a purtat în brațe la fereastră să-i arate copacii, păsările și alți copii, l-a învăluit cu râsul lui puternic la primul „hopa sus”!

Mama și tatăl, părinții sunt primii „dascăli” ai copilului, de la ei învață cele mai importante lucruri, „în cei șapte ani de acasă”, pe care le va purta cu el, ca zestre, toată viața.

2. Fiecare perioadă de vârstă din copilărie este importantă

Prin stimularea senzorială, cognitivă și emoțională continuă, în interacțiunea cu persoanele din jurul lui și cu mediul, copilul acumulează treptat experiența cognitivă, emoțională, socială.

Ceea ce acumulează copilul în primii doi ani de viață este temelia „de piatră” pe care se va construi întreaga lui viață.

De obicei, când se vorbește despre o persoană importantă în cultură, în știință, în filozofie se spune „s-a născut în casa părinților săi din...”

Credeți că dincolo de intenția de a considera apartenența persoanei respective la un loc și la o familie se află și dorința de a explica izvoarele devenirii sale?

Ce spunem de fapt când spunem ”Mihai Eminescu s-a născut în casa părinților săi de la Ipotești”?

Dar când spunem „Ion Creangă s-a născut în casa părinților săi de la Humulești”?

Părinții care cred că dezvoltarea psihică a copilului lor începe de la vârsta de trei ani, când copilul poate merge la grădiniță, ridică în calea dezvoltării lui o barieră care va trebui înlăturată cât mai repede, prin preocuparea educatoarelor, institutoarelor, dar mai cu seamă a părinților. Toate procesele psihice se dezvoltă treptat, prin crearea de situații de stimulare, de reacție, de intervenție, de rezolvare de probleme.

Un mediu precar din punct de vedere al stimulilor cognitivi atrage după sine un ritm lent de dezvoltare și apariția unor blocaje în achizițiile copilului. Toate acestea vor influența în mod decisiv pregătirea lui pentru a interacționa cu lumea și a învăța.

Mulți părinți, dar și unele persoane care lucrează cu copiii, se întrebă ce înseamnă învățare pentru copiii de la naștere la 3 ani? Ce pot învăța copiii la această vârstă, ce poate însemna educație la această vârstă?

Lipsa informațiilor și a cunoștințelor face ca accentul să fie pus în această perioadă de vârstă exclusiv pe creștere, îngrijire și protecție, iar aspectul dezvoltării sub raport cognitiv și socio-emoțional să fie neglijat, marginalizat și amânat pentru perioada de după trei ani sau în apropierea începerii învățământului primar.

Este foarte important ca părinții să cunoască și să conștientizeze cât de importantă este perioada anterioară vârstei de 3 ani pentru dezvoltarea ulterioară a copilului și cât de mult condiționează această perioadă evoluția lui de mai târziu. Cum, de asemenea, este foarte importantă învățarea în perioada preșcolară, prin aceasta neînțelegând doar învățarea literelor, a cifrelor și numerelor, a scrisului, a cititului sau a socotitului înainte de începerea clasei I.

La intrarea în grădiniță, ca și la intrarea în școală, copilul are nevoie de o temelie pentru a putea clădi mai departe propriul său progres.

Experiențele noi oferite de aceste medii de învățare au nevoie de ancore din experiența trecută a copilului pentru ca învățarea să fie mai rapidă. Este de datoria părinților să construiască această temelie împreună cu copilul.

De aceea, este important de a stabili o strânsă legătură între ceea ce poate copilul, ceea ce are nevoie pentru a învăța și rolul și responsabilitatea părintelui în această privință.

Conform teoriei multiplelor inteligențe, la naștere, fiecare dintre noi, în funcție de predispozițiile ereditare, dispunem de un repertoriu de disponibilități care depind în cea mai mare măsură de cât de mult sunt stimulate și dezvoltate pentru a se transforma în priceperi, capacități, abilități. Acest parcurs este foarte important pentru fiecare individ în parte, iar bazele se pun în perioada copilăriei.

Fundamentul dezvoltării tuturor proceselor psihice se află în perioada copilăriei, încă de la naștere. Tocmai de aceea, viitorii părinți trebuie să privească în mod complex și integrat dezvoltarea copilului, creând toate condițiile pentru o stimulare corespunzătoare a acestuia, pentru a obține rezultatul maxim al potențialului de care dispune copilul.

3. Ce este învățarea?

Învățarea este un proces complex care presupune contopirea de trăiri și experiențe strâns legate între ele. Dispoziții de ordin cognitiv sunt secondate de suportul emoțional al învățării. Motivația, încrederea, perseverența, riscul, satisfacția sunt suportați ai învățării pe care părintele este dator să-i stimuleze în experiențele de învățare timpurii.

Învățarea îmbracă forme diferite în funcție de vârsta copilului. De la simple mișcări de manipulare și explorare a unor obiecte, de denumire a lor și de acționare asupra lor (demonstrare, construire etc.), până la jocuri de diferite tipuri (de manipulare, de corespondență, simbolice, cu reguli), copilul mic acumulează experiențe de învățare.

➤ Jocul înseamnă învățare

Forma cea mai naturală de a învăța a copilului mic este jocul. Nu este singura formă prin care învață copilul, dar este cea mai importantă, cea mai productivă, cea mai legată de viață. În jocul lui copilul proiectează o lume frumoasă, cu rost și sprijinită pe esențe.

Învățarea se petrece în fiecare situație nouă pe care copilul o trăiește: activitățile (discuțiile) desfășurate de adulți în casă, plimbarea în parc, vizitele la prieteni, mersul la

cumpărături. Ea se petrece spontan; copilul observă, reține, asociază, gândește, fără însă ca adultul să intervină și fără să cunoască cum a fost influențat copilul de situațiile trăite.

De aceea rolul părintelui este acela de a exploata fiecare situație în care copilul poate învăța ceva nou: culori, forme, obiecte, acțiuni, comportamente, sentimente, asemănări, deosebiri ș.a.m.d.

Odată cu înaintarea în vârstă, jocului i se adaugă activitățile structurate. Apar cerințele față de ceea ce trebuie să știe copilul, să facă, să creadă, să dorească, să vrea. Apare cântărirea rezultatelor de către el și de către adulții din jurul lui. Apare satisfacția.

Ce învățare ar fi aceea fără satisfacție, fără bucurie? Ar fi, de fapt, o învățare sau o corvoadă?

Apare și amărăciunea eșecului, insatisfacția. Ce învățare ar fi aceea fără greutățile în care este ferecată energia progresului, cu condiția ca părinții și educatorii să știe să o elibereze, s-o facă să erupă, să iasă la lumină! Ce este un eșec? O minunată ocazie pentru învățare!

Primele trepte ale învățării alături de părinți sunt marcate cu cuvinte care nu trebuie niciodată neglijate, uitate : „E bine! E foarte bine! Poți și mai bine! Mai încearcă! Încă o dată și vei reuși! Acum e mult mai bine, iar data viitoare va fi și mai bine! Trebuie să te străduiești puțin și vei reuși!”.

➤ **Unde învață copiii?**

Oriunde! Întotdeauna!

Fiecare loc în care se află copilul este un prilej pentru învățare. Situațiile noi sunt surse de experiențe noi pentru copil, de învățare.

Important este ca timpul pe care îl petrece copilul în diferite situații de învățare să fie în concordanță cu ritmul lui, cu nevoile lui, cu potențialul lui.

Copiii învață prin interacțiunea cu adulții, cu mediul și cu alți copii.

➤ **Mediul de învățare**

Copilul are o dorință naturală de explorare pentru a cunoaște, iar contactul cu obiectele și persoanele reprezintă un mod natural pentru copil de a învăța.

La început locul unde își petrece copilul, alături de părinții lui, cea mai mare parte din viața lui, pătuțul, camera, casa sunt mediul de învățare care îi pot oferi bogate experiențe de succes.

Mediul în care copiii trăiesc devine stimulativ, îndeosebi atunci când cuprinde stimuli corespunzători vârstei lui.

Mediul de învățare capătă valențe noi în funcție de vârsta copiilor, iar acest fapt presupune o grijă a părinților de a oferi copiilor acele situații și contexte de învățare adaptate vârstei lor. De exemplu, introducerea poveștilor se poate face de la 1 an, sub forma “citirii” de

către părinți a unor cărți de povești scurte sau audierii unor povești; ulterior ele pot fi citite și povestite împreună cu copilul, după care copilul poate răsfoi singur cărțile și citi singur.

Niciodată un mediu nu este atât de sărac încât să nu-i poată oferi copilului măcar un prilej pentru învățare. Este nevoie ca părinții să-i găsească valențele!

➤ **Ce trebuie să știe părinții despre un mediu stimulativ pentru învățare?**

Caracteristici ale unui mediu de învățare pentru copilul mic care trebuie avute în vedere:

- Spațiul, materialele potrivite și timpul sunt elementele esențiale pentru dezvoltarea potențialului de gândire creativă a copilului.
- Un mediu stimulativ oferă o diversitate de culori, de forme, de sunete, de suprafețe, multe situații de comunicare verbală și gestuală și de interacțiune, contribuind, odată cu capacitatea părinților de a le utiliza, pentru a crea contexte de învățare, la dezvoltarea cognitivă și emoțională a copilului mic.
- Materialele trebuie să fie la îndemâna copiilor, la nivelul câmpului lor vizual, pentru ca ei să-și poată alege jucăriile și să se poată juca cu ele când doresc. Toate materialele potențial periculoase trebuie să fie ținute departe de zona lor de acțiune.
- Copiii nu au nevoie de jucării scumpe. O varietate de jucării simple, materiale uzuale și libertatea de a experimenta cu ajutorul lor într-un mediu sigur, securizant sunt cu mult mai importante.
- Interacțiunea prin limbaj verbal și non-verbal (acasă, în parc, la cumpărături, la plimbare, în vizite), cu adulții și cu alți copii, constituie un context complex de învățare a limbajului și de socializare a copilului mic.

4. Rolul părinților în crearea contextelor de învățare

Învățarea este ca mersul! După primul pas urmează al doilea, și următorul, și următorul... Important este ca și la primii pași în învățare părinții să-l sprijine pe copil, să-l încurajeze, să-l facă să se simtă în siguranță, să-i dea încredere, imbold să meargă singur mai departe, curiozitate și curaj să înfrunte necunoscutul.

Părinții trebuie să înțeleagă că există anumite condiții pentru ca învățarea la copilul mic să se producă și să conducă la achiziții pe termen lung, și că, cu cât acestea sunt mai adecvat oferite, cu atât progresul copilului este mai lesne de împlinit.

Rolul părinților este de a-i ajuta pe copii atunci când este necesar și, în același timp, de a le permite să crească și să învețe independent.

Părinții trebuie să vină în întâmpinarea nevoii copiilor de a cunoaște, de a explora, de a experimenta. Acest tip de atitudine va stimula dorința copilului de a învăța lucruri noi și îl va încuraja în a face față situațiilor noi.

Părintele trebuie să fie un partener al copilului în învățare, nu deținătorul tuturor adevărilor. Pentru a stimula dezvoltarea acestuia, părintele trebuie să-i ofere posibilitatea de alegere, de exprimare, de decizie.

- O atitudine supraprotectoare va anihila interesul copilului pentru ceea ce îl înconjoară și va anula autonomia acestuia în intențiile de explorare a lumii din jurul lui.
- O atitudine de dezinteres față de învățare a părinților va limita posibilitatea copilului de a achiziționa cunoștințe, deprinderi și abilități corespunzătoare vârstei lui și va inhiba dorința acestuia de cunoaștere.
- Suprastimularea dăunează dezvoltării copilului, mai ales în primul an de viață.

Jocul în viața copilului

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să cunoașteți și să înțelegeți valențele psihologice, pedagogice și sociale pe care le are jocul în dezvoltarea copilului.
- Să recunoașteți efectele diferitelor tipuri de jocuri asupra dezvoltării fizice, cognitive și afective a copilului.
- Să înțelegeți rolului părinților în crearea contextelor de joc și în stimularea dezvoltării copilului prin joc.

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

1. Importanța jocului în viața copilului

În 1990, *Asociația Internațională pentru Dreptul copilului de a se juca* a prezentat importanța jocului în procesul de educație.

Participanți din 15 țări au afirmat de comun acord că:

- jocul este important pe întregul parcurs al procesului de educație;
  - jocul spontan este important pentru dezvoltarea copilului;
  - climatul natural, cultural și interpersonal trebuie să fie îmbunătățit și extins pentru a încuraja jocul;
  - interacțiunile copil-adult în activități corespunzătoare de joc ale copilului sunt o componentă importantă a procesului învățării.
- Jocul înseamnă cunoaștere, recunoaștere, explorare, încercare-eroare, încredere, valorificare - este o interacțiune continuă între experiențe trecute și experiențe noi, mijlocite de schimburile cu mediul și cu persoanele din jurul copilului.
  - Fiecare experiență de joc a copilului contribuie la adaugarea de noi cunoștințe, la formarea de noi deprinderi, abilități și capacități ale copilului la descoperirea legăturii dintre cauze și efecte, la înțelegerea lumii din jurul lui și la imaginarea unei lumi noi.
  - Jocul este fundamentul unei dezvoltări cognitive, social-emoționale și fizice sănătoase a copilului.
  - Comportamentul de joc din copilărie este fundamentul creativității viitorului adult.

Cercetătorii au descoperit că experiența jocului se află în strânsă legătură cu numeroase funcții și operații psihologice precum:

- gândirea creativă;
- rezolvarea de probleme;
- abilitatea de a face față tensiunilor și anxietăților;
- achiziționarea de noi perspective, semnificații ale lucrurilor;
- abilitatea de a utiliza instrumente;
- dezvoltarea limbajului.

2. Tipuri de jocuri și relevanța lor pentru dezvoltarea copilului

- **Jocuri practice** - sunt jocuri senzoriale, specifice sugarilor, care constau în atingerea diverselor suprafețe sau obiecte. Aceste jocuri sunt importante prin repetitivitate pentru stimularea dezvoltării copiilor.
- **Jocuri manipulative** - sunt jocuri specifice copiilor în vârstă de 1-2 ani, care constau în manipularea obiectelor. Aceste jocuri sunt importante pentru explorare, stabilire de asociații, interacțiune, comunicare.
- **Jocuri simbolice** - sunt jocuri specifice preșcolarilor, care constau în interpretarea de diverse roluri în contexte imaginate de copii și care reflectă modul în care copiii recepționează realitatea din jurul lor.
- **Jocuri cu reguli** - sunt jocuri specifice școlărilor mici, importante pentru dezvoltarea cognitivă și socio-morală a copiilor.

3. Ce înseamnă jocul la vârste diferite ale copilului?

Jocul implică dezvoltarea copilului în planuri diferite și în raport cu nevoile de dezvoltare ale fiecărui copil.

Comportamentele de joc ale copiilor diferă de la un stadiu de dezvoltare la altul:

- **Comportamentul de neimplicare** este specific copilului în vârstă de 1-3 ani. Copilul se plimbă de la o activitate sau de la o situație la alta fără a se implica.
- **Comportamentul de „observator”** este specific copilului în vârstă de 2-3 ani. Copilul urmărește pentru perioade lungi de timp cum se joacă ceilalți copii. Uneori, pune și întrebări sau are sugestii, dar nu se implică.
- **Jocul paralel** este specific copilului în vârstă de 3-4 ani. Copilului îi place să se joace singur cu jucăriile pe care el și le alege și nu pare deloc interesat de jocul celorlalți copii.

- **Jocul asociativ** este specific copilului în vârstă de 4-5 ani. Copilul se joacă cu ceilalți, se implică în unele activități. La aceasta vârstă copiii au tendința de a îi exclude pe alții, limitând numărul celor cu care se joacă la 2 sau 3 parteneri. Jocul cunoaște evoluții numai cu acordul fiecăruia implicat, cu o oarecare negociere sau fără.
- **Jocul cooperativ** este specific copilului în vârstă de 5-8 ani. Copiii își organizează singuri jocul, își desemnează rolurile, își împart responsabilitățile și negociază regulile. Deseori, unul sau doi copii domină jocul.

În toată perioada copilăriei, prin joc se construiesc, treptat și caracteristic fiecărei vârste a copilului și fiecărui tip de joc, capacități psihice și însușiri fizice ale copilului.

Caracteristici psihice la a căror dezvoltare contribuie esențial jocul în perioada copilăriei:

- Dezvoltarea motrică și fizică sănătoasă
- Dezvoltarea limbajului, alfabetizarea
- Dezvoltarea logicii și a raționamentelor
- Dezvoltarea socială și emoțională
- Alfabetizarea și formarea modurilor diferite de a învăța.

4. Jocul copilului de la naștere la trei ani

La această vârstă, o atenție deosebită se acordă:

- Activității motrice (motricitate fină și grosieră),
- Limbajului oral și comunicării,
- Comportamentului social,
- Activităților alese și concentrării atenției,
- Dorinței de a încerca sarcini noi, de a explora și de a descoperi.

- **Dezvoltarea motrică și fizică sănătoasă** a copilului se face prin activități cu obiecte de diferite forme, mărimi, culori, greutate, texturi, care îi solicită mișcările membrelor și ale întregului corp, sprijinind astfel dezvoltarea motrică complexă a copilului. Jucăriile simple care pot fi trase, împinse, aruncate, prinse, care îi permit copilului să se cațere, să se rostogolească, să le încalce, îi fac mare plăcere.
- **Dezvoltarea limbajului și alfabetizarea** copilului se face prin folosirea sunetelor și cuvintelor simple, prin numirea obiectelor, asocierea cuvintelor cu obiectele pe care le denumesc, rostirea de propoziții simple. Determinarea copilului să-și exprime nevoile, să

negocieze, să-și împărtășească ideile și să reacționeze la modelele de limbaj ale adulților și ale altor copii contribuie la formarea limbajului, ca instrument al gândirii copilului. Astfel de interacțiuni ale adultului cu copilul conduc la formarea deprinderilor de comunicare și pun bazele alfabetizării copilului. Pozele, desenele, cărțile din materiale textile, păpușile sunt cele mai potrivite jucării pentru dezvoltarea limbajului copilului.

- **Dezvoltarea socială și emoțională** a copilului se face în cadrul tuturor activităților în care copilul interacționează cu părinții, cu alți adulți și copii, cunoscuți și necunoscuți. În aceste interacțiuni verbale și non-verbale copilul învață să aibă încredere, să-și asume riscuri, să rezolve probleme, să-și afirme identitatea, să-și exprime dorințele și nevoile. Jucăriile moi, din pluș, cărțile din carton, de 6-7 pagini, cu desene colorate, cuburile de 15-30 de piese, de mărime medie, din lemn sau plastic, colorate, jocurile tradiționale, „de-a v-ați ascunselea”, „ghici în ce pumn e nuca”, sau jocurile inventate de copii și părinți, care îi fac să se bucure, să râdă, să-și manifeste satisfacția, contribuie în foarte mare măsură la dezvoltarea emoțională echilibrată a copilului și la socializarea lui.
- **Dezvoltarea gândirii logice și a raționamentului** copilului sunt sprijinite de activitățile de joc în care copilul sortează, compară, grupează, utilizează pentru a realiza o construcție, diferite obiecte sau piese ale jocurilor. Obiecte zornăitoare cu sunete diferite, figurine reprezentând oameni, animale, obiecte, jocuri de corespondență între mulțimi, jocuri de sortare, puzzle-uri cu piese mari și jocuri cu nisip și apă sunt jucării recomandate pentru dezvoltarea gândirii copilului mic. Dezvoltarea modurilor de învățare, a gândirii divergente, a creativității și flexibilității gândirii este ajutată de jocurile simbolice și imaginative, de activitățile de desen și pictură, de utilizarea materialelor pentru modelaj (plastilină, cocă, lut).

5. Jocul copilului de la trei la cinci ani

În această perioadă de vârstă copiii sunt pregătiți să se implice în jocuri simbolice, imaginative și sunt capabili să inițieze un joc. Părinții trebuie să le ofere spațiul și jucăriile de care au nevoie și să le încurajeze și să le valorizeze jocul.

- **Dezvoltarea motrică și fizică sănătoasă** a copilului este sprijinită în această perioadă de vârstă prin organizarea jocurilor cu obiecte care le cer să lucreze cu mâinile, contribuind astfel la dezvoltarea motricității fine și grosiere. Sunt, de asemenea, potrivite jocurile în aer liber.
- **Dezvoltarea limbajului și alfabetizarea** copilului în această perioadă face un progres foarte mare, dobândind principalele funcții de instrument al gândirii și modalitate de socializare a copilului. Acum se îmbogățește vocabularul copilului, se perfecționează vorbirea gramaticală, se dezvoltă capacitatea de comunicare a copilului cu diferite persoane și despre diferite teme. Această fază îl pregătește pe copil pentru intrarea într-un mediu formal de educație – grădinița - și îi oferă instrumentul principal pentru

învățare – limbajul. Povestirile, jocurile de memorie, jocurile cu temă, conversația sunt cele mai potrivite pentru dezvoltarea limbajului copilului.

- **Dezvoltarea socială și emoțională** a copilului se face prin interacțiunea lui cu alți copii, în colectivitate, cu alți adulți, prin intrarea lui în alte contexte de educație, în grădiniță, prin petrecerea unei perioade mai mari de timp în afara casei. Acum copilul învață să respecte reguli și să aprecieze comportamente. Acum începe perioada în care copilul își va forma, întâi în familie și apoi în mediul social cu care va veni în contact, coloana vertebrală a viitorului său sistem de valori. Frecventarea grădiniței, vizitele, participarea la activitățile culturale pentru copii sunt cele mai potrivite pentru această perioadă de vârstă.
- **Dezvoltarea gândirii logice și a raționamentului** face, de asemenea, un progres rapid în această perioadă. Frecventarea grădiniței de către copil este mijlocul principal prin care se asigură valorificarea întregului său potențial de dezvoltare. Participarea părinților la activitățile copilului, continuarea părinților de a se implica în jocurile copiilor sunt esențiale. Jocurile simbolice, cu reguli, jocurile „inventate” de copii, care presupun participarea mai multor copii și implicarea unor persoane adulte sunt cele mai potrivite în această perioadă.

6. Jocul copilului de la șase la opt ani

Copiii de la 6 la 8 ani sunt capabili să realizeze sarcini pentru o durată mai mare de timp. Dependența lor față de adulți a descrescut, iar rolul activităților în perechi este în creștere, contribuind astfel la reglarea comportamentului lor social și la definirea relațiilor cu cei din jurul lor.

- **Dezvoltarea motrică și fizică sănătoasă** a copilului este importantă pentru această perioadă de vârstă. Din punct de vedere fizic copiii sunt mai dezvoltați iar jocurile în aer liber sunt cele mai placute pentru copii, dar și cele mai folositoare. Echipamentele trebuie să permită formarea de deprinderi motrice, organizarea de jocuri interactive, cu reguli. Cele mai îndrăgite echipamente de joc de copiii de această vârstă sunt atât cele fixe, pentru legănat și cățarat cât și cele mobile, în special bicicletele și echipamentele sportive. Locul de joacă trebuie să fie curat, securizat și bine supravegheat.
- **Dezvoltarea limbajului și alfabetizarea** copilului în această perioadă continuă să se dezvolte sub îndrumarea părinților și în cadrul activităților de educație în clasa I a școlii primare. Pentru dezvoltarea limbajului sunt utile cărțile de povești cu ilustrații, citite de adulți, rasfoite de copii alături de părinți pentru a începe să se familiarizeze cu literele de tipar, jocurile de manipulare a păpușilor, dramatizarea unor povești, jocuri care presupun citirea unor cuvinte, propoziții și fraze simple.

- **Dezvoltarea socială și emoțională** a copilului se face prin interacțiunea lui cu alți copii, la școală, în activitățile extrașcolare, cu familia, cu rudele. Copiii aparținând acestei grupe de vârstă sunt interesați de sarcini legate de viața reală, devin competitivi și învață reguli sociale complexe. Dezvoltarea gândirii logice și a raționamentului are loc, de asemenea, în cea mai mare parte în activitățile școlare, dar și în familie, prin implicarea copilului în diferite activități gospodărești, prin repartizarea de responsabilități în familie, prin organizarea unor evenimente la care participă familia, rude, alți copii. Jocurile de construcție, de asamblare a diferitelor obiecte din părțile componente, de traforaj, jocurile de gândire sunt potrivite pentru această perioadă.

7. Rolul părinților în stimularea jocului copiilor

La vârstele mici jocul este o activitate de învățare care, tocmai prin caracterul relaxant, securizant și plăcut, are o eficiență în planul achizițiilor mult mai mare ca orice altă activitate structurată, programată de adult în scopul învățării.

Important este ca părinții și educatorii să înțeleagă că jocul copilului nu este un simplu mod de relaxare și de petrecere a timpului liber de către copii, ci este, de fapt, „munca” lui de zi cu zi „pe șantierul” construcției personalității sale. Ceea ce este deosebit la această „muncă” este faptul că este făcută de copil cu mare plăcere.

Este, poate, unica perioadă în care munca este pentru om plăcere și nu obligație! De aceea, această „muncă” a copilului trebuie respectată, sprijinită, valorificată și răsplătită.

Părinții trebuie să fie conștienți de însemnătatea jocului în viața copilului pentru dezvoltarea lui ulterioară sub toate aspectele.

Părinții trebuie să fie responsabili de rolul pe care-l pot avea în stimularea jocului la copii, ca o modalitate de a contribui la dezvoltarea acestora.

Părinții pot să-și asume roluri diferite cu unicul scop de a îl ajuta pe copil ca, prin joc, să învețe, corespunzător vârstei lui. O intervenție nepotrivită sau un rol nepotrivit poate opri jocul.

Întrucât este o activitate specifică miciei copilării ce favorizează învățarea, jocul trebuie să ocupe locul central în viața copiilor. Este însă foarte important ca prin desfășurarea unui joc care place foarte mult copiilor, să se creeze de către părinți condiții pentru învățare. Aceasta trebuie să aibă loc spontan și într-un context natural.

Intervențiile părinților trebuie să fie adaptate vârstei și specificului jocului.

Participând la jocurile copiilor, părinții pot îndeplini următoarele roluri :

- **Observator:** părinții își pot cunoaște mult mai bine copii dacă asistă la modul în care se joacă.

- **Planificator sau organizator:** aceste roluri pot fi asumate mai ales în cazul jocului cu reguli, când și părinții pot participa la joc.
- **Supraveghetor:** în condițiile în care jocul reprezintă și un teritoriu al imaginației și fanteziei copilului, uneori este necesară asumarea acestui rol pentru a preveni unele acțiuni ce pot dăuna copilului.
- **Partener de joc:** prin asumarea acestui rol, părintele poate să se familiarizeze îndeaproape cu reacțiile copilului în contexte diferite oferite de desfășurarea jocului: fericire, supărare, frustrare, agresivitate etc. Totodată poate crea anumite situații care să îl stimuleze pe copil în extinderea jocului, trecând astfel către alte experiențe de învățare.
- **Evaluator:** uneori rolul de evaluator este necesar pentru a oferi copiilor un feed-back în privința reușitei lor; prin acest rol poate fi încurajată autoevaluarea, dar și stimularea reușitei, a încrederii în sine.

Părintele observă modul în care se joacă copilul și-l îndrumă cu blândețe pentru a face progrese în dezvoltarea sa psihică.

Părintele observă :

- Modul în care jocul este inițiat
- Temele predominante ale jocului imaginativ
- Timpul petrecut prin implicarea în activitățile de joc
- Prezența creativității și imaginației
- Utilizarea limbajului
- Abilitățile fizice
- Deprinderile sociale
- Atitudinea față de joc

Statutul și rolurile părinților. Tipologii ale părinților

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să definiți statutul și rolurile specifice părinților.
- Să identificați, în situații concrete, diferitele tipuri de părinți.
- Să caracterizați diferitele tipuri de părinți.
- Să explicați consecințele pe care comportamentele diferitelor tipuri de părinți le pot avea asupra socializării copilului

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

- Familia a fost în toate timpurile istorice și este, mai ales în perioada în care trăim, unul dintre cele mai importante subiecte pentru toate științele și toate domeniile de activitate. De ce? Pentru că familia este una dintre cele mai vechi forme de colectivitate umană și una dintre cele mai vechi structuri sociale, care a dăinuit peste toate timpurile și, care, pe măsura dezvoltării omenirii, a devenit din ce în ce mai importantă.
- Familia asigură existența omenirii, prin nașterea și creșterea copiilor care, ocrotiți, protejați, educați în familie se pot dezvolta normal și pot duce mai departe specia umană.
- Formarea unei familii este un moment important pentru întreaga societate, dar mai ales pentru viitorii soți și părinți.
- Familia oferă conjunctura în care individul este implicat în schimbări dintre cele mai complexe, dar și în care i se solicită responsabilități noi, uneori greu de acceptat sau pentru care nu a fost pregătit.

Odată cu întemeierea familiei, individului i se asociază un statut marital.

Cuvântul „statut” își are originea în latina „status” – „stare socială”, „rang”, însemnând un ansamblu de reguli, îndatoriri și obligații asociate unei anumite poziții sociale pe care individul o deține la un moment dat.

Statutul unei persoane reflectă aspectul static și structural, fiind un ansamblu de comportamente pe care individul le așteaptă din partea celorlalți față de propria persoană.

Statutul de părinte are caracteristici sociale, dar și psihologice.

Statutul social este observabil, se manifestă în colectivitate, în societatea în care trăiesc părinții și copiii.

Statutul psihologic, nu este pe deplin observabil, el are și componente pe care părinții le trăiesc în intimitatea lor afectivă, legat de contextul familial (acceptarea, poziția afectivă în raport cu statutul marital, cu situațiile în care partenerul răspunde sau nu prin conduita sa așteptărilor și aspirațiilor).

Rolul reflectă aspectul dinamic al comportamentului.

Prin întemeierea unei familii, cei doi tineri, deveniți, mai întâi, soț și soție, și apoi părinți, primesc un statut social nou și roluri noi.

*În toate timpurile s-a pus întrebarea: „Cine îi pregătește pe tineri să devină soți și părinți buni?”
Care este părerea voastră?*

Îi pregătește cineva în mod special pentru acest statut și pentru aceste roluri?

- Da*
- Nu*

Dacă răspunsul este Da, cine credeți că îi pregătește?

- Părinții lor*
- Bunicii*
- Rudele*
- Școala*
- Biserica*
- Viața, experiența lor*

A cui credeți că este datoria de a-i pregăti pe tineri pentru a deveni soți și părinți buni?

.....
.....
.....
.....

Rolul de soț sau soție, ca și cel de părinte, se dobândește iar statutul se construiește

Ca soț sau soție, dar și ca părinte, orice persoană are responsabilități și obligații, stabilite prin norme sociale, prin lege, prin tradiție, prin obiceiuri.

Acceptarea și înțelegerea rolurilor familiale și asumarea responsabilităților, mai ales a celor de părinte, conduc la formarea unui climat familial pozitiv, deschis, adecvat creșterii și educării propriilor copii.

A fi părinte înseamnă a contribui în mod esențial la creșterea, îngrijirea, dezvoltarea personală și socială și educarea copilului.

Aceste responsabilități, chiar dacă pot avea o mai mare pondere în perioada primei copilării, nu dispar după ce copilul merge la grădiniță și apoi la școală. Reponsabilitatea devine una împărțită cu aceste instituții, și nu poate fi transferată complet acestora.

- Statutul de părinte se referă la ansamblul de comportamente, atitudini și valori care se dobândesc inclusiv prin educația parentală/familială și care vizează mai ales:
  - Înțelegerea nevoilor proprii
  - Cunoașterea și acceptarea nevoilor copiilor
  - Stabilirea relațiilor de comunicare între părinți și copii.

- Educația „viitorilor părinți” poate evita disfuncții, neînțelegeri și chiar unele riscuri majore legate de creșterea și educarea copiilor.

Întemeierea unei familii presupune:

- *Pregătirea tinerilor pentru dobândirea statutului de soț sau soție;*
- *Pregătirea tinerilor pentru dobândirea statutului de părinte;*
- *Cunoașterea responsabilităților față de partenerul de viață și față de copii;*
- *Cunoașterea implicațiilor stilurilor parentale asupra educației copilului.*

Ce ați mai putea adăuga?

.....

.....

.....

.....

.....

- Tinerii care vor să-și întemeieze o familie trebuie să aibă cunoștințe despre:
  - Sănătatea și dezvoltarea umană, mai ales pentru vârsta timpurie.
  - Drepturile părinților și ale copiilor.
  - Accesul la instituțiile și serviciile de sprijinire a familiei aflate în situație de risc.
  - Structura și funcționarea sistemului educațional.
  - Asigurarea unui raport optim între permisivitate – autoritate în educarea copilului.
  - Manifestarea încrederii în posibilitățile copiilor.
  - Promovarea unui mediu stabil, pozitiv, de securitate.
  - Comunicarea liberă și deschisă cu copiii.
  - Participarea în comun la luarea deciziilor și la îndeplinirea responsabilităților familiale.

Ce ați mai putea adauga, gândindu-vă la situații bune sau mai puțin bune din familii pe care le cunoșteți sau despre care ați auzit vorbindu-se?

.....

.....

.....

.....

.....

Cel mai important lucru este ca toți membrii familiei (tată, mamă, copil) să-și asume împreună responsabilitățile vieții de familie și să manifeste flexibilitate, pentru că rolurile sunt dinamice.

- Există, încă, o mulțime de prejudecăți legate de rolurile celor doi soți, ca parteneri de viață și ca părinți.

Ce prejudecăți legate de rolul soțului într-o familie cunoașteți?

.....

.....

.....

Ce prejudecăți legate de rolul soției într-o familie cunoașteți?

.....

.....

.....

- **Pater familias** este mai degrabă cel care asigură confortul material al familiei și ia deciziile majore, de impact (unde locuim, ce achiziții mari facem etc.). De regulă, sunt lăsate în seama tatălui doar deciziile privind pedepsele; tatăl este așezat într-o poziție de autoritate, mai mult sau mai puțin artificială, așa că el trebuie să „facă ordine” sau să o restabilească, chiar dacă nu a participat la evenimentele care au produs tulburări ale ordinii familiale firești.
- **Mama este, conform acestor viziuni stereotipe**, responsabilă cu îngrijirea și educarea abilităților de bază ale copiilor. Astfel, mamele dobândesc nu doar statutul de mamă, ci un fel de „a doua slujbă”, extrem de serioasă și de solicitantă.
Tradiția „mamelor casnice” a căror misune este nașterea și creșterea copiilor, dar și o anumită percepție și dezirabilitate socială referitoare la gen au făcut ca aceste stereotipuri și prejudecăți să se perpetueze și să fie încă actuale în societatea românească.

Nu există o rețetă a profilului matern și a celui patern în familie, mai ales datorită dinamicii extreme și a adevăratei revoluții care s-a produs în ultimii ani în ceea ce privește „realitatea familiei”.

Perspective asupra paternității

Rolurile paterne pot fi determinate de următoarea realitate, care face o disociere între polul patern fizic și cel social:

- Tată biologic și social;
- Tată biologic, dar nu și social;
- Tată social, dar nu și biologic.

Perspective asupra maternității

Rolurile materne pot fi determinate de următoarea realitate, care face disocierea după criteriul fizic și social:

- Mamă socială, biologică;
- Mamă socială, dar nu biologică (adoptivă, vitregă);
- Mamă biologică, dar nu socială (mamă naturală care a renunțat la copil sau căreia i-a fost luat copilul; așa numita „mamă surrogat”);
- Mamă din punct de vedere genetic (donatoare);
- Mamă purtătoare;
- Mamă din punct de vedere genetic și social, dar nu purtătoare.

La începutul căsătoriei, modul în care sunt adoptate și exercitate rolurile parentale este determinat socio-educational și depinde, în mare măsură, de imitarea modelelor de rol familial

specifice familiei de proveniență. Din partea soției, există tendința de a prelua roluri ale propriei mame. În ceea ce-i privește pe soți, există tendința de a prelua roluri și atitudini ale tatălui.

Aceste roluri sunt asimilate și expuse în manieră personală și interpretate în funcție de structura de personalitate.

2. Tipologii ale părinților

Tipologia clasică a părinților se păstrează încă, într-o mare măsură, dar dezvoltarea socială și economică aduce permanente schimbări în această tipologie.

Uneori părinții au tendința de a aborda stiluri extreme de la o situație la alta, ceea ce presupune inconstanță în comportament și atitudini.

Cei mai mulți părinți din zilele noastre se consideră parteneri egali atunci când stabilesc relaționarea cu propriii copii.

Cele mai întâlnite situații sunt cele în care apar conflicte între perspectivele pe care părinții le au asupra educației copiilor. Gestionarea acestor conflicte conduce la un climat pozitiv în familie și la o viziune comună asupra educației copiilor

➤ Stiluri parentale

Stilurile parentale sunt în cea mai mare parte definite de modul în care părinții se raportează la educația copiilor, în care se consideră relația permisivitate – autoritate, combinată cu gradul de afecțiune al părinților.

Pot fi delimitate următoarele stiluri parentale:

- **Stilul de respingere / neglijare:** afecțiune scăzută, permisivitate mare;
- **Stilul autoritarist:** afecțiune scăzută, permisivitate minimă;
- **Stilul permisiv:** afecțiune ridicată, permisivitate ridicată;
- **Stilul democratic:** cel mai echilibrat pe axele menționate.

Încercați să identificați care dintre aceste stiluri aparțin părinților voștri?

Ce credeți ca i-a determinat să adopte stilul respectiv?

Ce rol credeți că veți adopta când vă veți întemeia o familie?

3. Rolul părinților și al familiei în socializarea copilului

Socializarea este un proces de învățare în care la început, în prima copilărie, mediul familial influențează procesul cognitiv și motivațional, iar apoi, în perioadele următoare de vârstă, cele însușite în familie vor determina ce anume va învăța persoana din influențele sociale pe care le va mai suferi.

➤ **Condiții ale socializării copilului:**

- Dezvoltarea bio-psihică în parametri de vârstă și individuali;
- Mediul familial securizant și favorabil din punct de vedere afectiv-motivațional;
- Inițierea treptată în activități de formare a unor deprinderi, de stabilire a relațiilor sociale;
- Acțiunea familiei ca mediator între copil și comunitatea socială;
- Familia transmite norme și valori specifice societății (inclusiv norme de comportament);
- Apartenența / participarea la „grupurile de egali” (copii de aceeași vârstă sau de vârste apropiate);
- Implicarea individului în propriul proces de socializare;
- Lucrul în echipă la nivelul familiei constituie un factor favorizant al relațiilor sociale.

Ce înțelegeți prin fiecare dintre următoarele caracteristici ale procesului de socializare în familie?

➤ *Socializarea nu este un proces unilateral.*

.....

➤ *Procesul de socializare nu se finalizează niciodată; își schimbă ritmul, forța de exprimare.*

.....

➤ *Socializarea nu se reduce la o adaptare pasivă a individului, ci presupune implicarea lui în proces.*

.....

➤ *Socializarea este o finalitate a educației: pregătirea și dezvoltarea copilului pentru viața socială.*

.....

Cariera de elev

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să înțelegeți importanța pregătirii pentru școală a copilului.
- Să conștientizați influența părinților asupra carierei de elev.
- Să identificați, în situații concrete aspectele psiho-sociologice ale pregătirii pentru școală a unor copii.

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

- ***Copilul nu devine elev în prima zi de școală decât în mod formal; integrarea în mediul socio-cultural al școlii este de durată, iar formarea statutului de elev este un proces complex pe care este bine ca părinții să-l conștientizeze.***

De mare importanță este pentru cariera de elev modul în care părinții prezintă copilului încă de la vârstele cele mai mici rolul școlii și al învățării.

„O să mergi tu la școală, la anul, și gata cu joaca....”, „Lasă că te spun eu la doamna învățătoare!”.....

Mai puteți adăuga și alte „amenințări” pe care părinții le fac cu gândul că au rolul de a-i pregăti pe copii pentru o nouă etapă din viața lor?

Așteptările copiilor față de școală și imaginea pe care și-o creează despre cariera de elev sunt – cel puțin la început – puternic influențate de mesajele care vin dinspre părinți, pe care copiii le vor înțelege în felul lor. De aceea, primul contact cu școala este întotdeauna marcat de perioada de pregătire pentru școală.

Dacă această pregătire începe cu puțin timp înainte de începerea școlii, copilul se va afla sub presiunea unor mesaje, fapte, atitudini care, prin precipitarea lor, vor crea o stare de tensiune. Dacă pregătirea pentru școală începe cât mai devreme în viața copilului, acesta va avea liniștea care îi va da posibilitatea să-și formeze niște așteptări cât mai aproape de realitate.

Copilul se va integra, cel puțin în primele zile de școală, conform cu așteptările pe care mediul familial i le-a creat în raport cu acest nou statut al său.

Astfel, școala poate să fie așteptată cu nerăbdare sau curiozitate, ca o nouă și provocatoare etapă sau cu teamă, ca un mediu de „represiune” a dorinței de joacă a copilului.

Cadrul didactic din învățământul preșcolar joacă, la rândul său, un rol fundamental în adaptarea la noua realitate în care vor intra copiii.

Întâlnirea părinților și a copilului cu învățătoarea înainte de începerea anului școlar constituie o premisă esențială a unui debut pozitiv în cariera de elev. Se elimină, astfel, o parte din emoțiile inerente ale evenimentului. Acceptarea și buna relaționare anterioară dintre părinte, copil și cadrul didactic creează un spațiu de comunicare deschis, atât de necesar în primele etape ale școlarității. Sunt cunoscute de către toate părțile exigențele și așteptările proiectate privind traseul școlar al viitorului elev.

1. Pregătirea pentru școală

Pregătirea pentru școală începe în familie și se continuă în grădiniță, constituind una din pietrele de temelie pentru cariera de elev, care se va forma în școală.

Rolul primordial îl dețin părinții care, *încă de la nașterea copilului își proiectează asupra acestuia așteptări și realizări dintre cele mai diverse*, uneori chiar contrastante și absurde.

Statutul de elev se dobândește treptat și nu „apare” odată cu prima zi de școală.

Pentru unii copii acest proces este mai ușor și mai rapid, în timp ce alții întâmpină anumite dificultăți.

Adaptarea copiilor la mediul școlar este un proces mai simplu; el trebuie urmat, însă, de procesul de integrare, pentru că un copil se poate adapta la un mediu fără să-i accepte însă caracteristicile, fără să-și asume mediul respectiv ca pe un mediu prietenos.

De o mare importanță pentru reușita în cariera de elev sunt obiectivele educaționale pe care și le stabilește familia și modalitatea prin care aceasta înțelege contribuția la realizarea lor (care concordă cu cele ale școlii, exprimate prin atitudinea, cerințele și relațiile învățătoarei cu copilul și cu părinții).

➤ Când apar problemele de adaptare și integrare în mediul școlar?

Principalele probleme de adaptare și integrare apar în momentele în care elevul:

- Trece de la o treaptă de școlaritate la alta;
- Trece de la o instituție la alta;
- Trece de la un colectiv (clasă) la altul.

Între condițiile frecvente care fac mai dificilă adaptarea copilului la mediul școlar se regăsesc:

- Nefrecventarea sau frecventarea redusă a grădiniței;
- Interesul și efortul scăzut al părinților în pregătirea pentru școală;

- Perpetuarea unor stereotipuri sau chiar „legende” despre școală, transformate în amenințări (*O sa vezi tu când mergi la școală...*);
- Atitudinea mai puțin pozitivă a educatoarei față de mediul școlar și față de cadrul didactic din învățământul primar;
- Înțelegerea parțială din partea învățătorului a nevoilor de adaptare ale copilului.

Integrarea în mediul școlar are mai multe laturi:

- **Integrarea normativă** (asumarea normelor și a regulilor implicite și explicite);
- **Integrarea relațională** (dezvoltarea de relații sociale cu „egalii” și cu adulții);
- **Integrarea ambientală** (înțelegerea climatului instituțional și manifestarea confortului în raport cu acesta);
- **Integrarea cognitivă** (familiaritatea cu sarcinile școlare, cu „munca” specifică elevului);
- **Integrarea culturală** (înțelegerea și aderarea la valorile organizării școlare).

Este de la sine înțeles că aceste tipuri de integrare nu pot și nici nu trebuie să vină toate odată, eventual în clasa I....

➤ **Școala ca factor de stres**

O atenție deosebită trebuie acordată efectelor inadaptării școlare, care devine sursă de stres.

„Formarea capacității școlarului de a rezista la stres rezidă, în primul rând, în specificul sistemului bio-psihic uman de a stabili compatibilități cu exteriorul. (...) Condiția principală este în a i se asigura încă din fazele timpurii ale vieții un sistem educațional favorabil îmbogățirii experienței, astfel încât decalajul dintre asimilare și acomodare să fie progresiv diminuat/eliminat”¹.

Între principalii factori cauzatori de stres care pot apărea în școală sunt:

- Atitudinile discriminatorii/inegale ale cadrului didactic față de elevi;
- Supraîncărcarea programului școlar și a sarcinilor școlare;
- Evaluarea și examenele; exagerearea stimulării pentru competiții;
- Regulamentul de ordine interioară al școlii;
- Strategiile de instruire folosite de cadrul didactic;
- Climatul fizic și relațional din clasă/din afara clasei;

2. Atitudinea față de școală

Modul în care elevul percepe școala ca spațiu fizic în prima parte a contactului său cu această instituție este decisiv pentru imaginea pe care și-o va forma și pentru atitudinea pe care o va avea ulterior.

Într-o societate bazată pe cunoaștere și pe învățare este important ca părinții să demonstreze, la rândul lor, angajament pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

➤ Rolul grădiniței

Frecventarea grădiniței contribuie substanțial la dezvoltarea armonioasă a copilului și afectează reușita sa școlară în primii ani.

Integrarea în mediul grădiniței și în colectivul de copii sunt premize ale socializării copilului la această vârstă, ale învățării normelor sociale și instituționale necesare adaptării la mediul școlar.

Legislația în vigoare prevede obligativitatea frecventării grupei pregătitoare din cadrul învățământului preșcolar tocmai pentru a asigura o trecere cât mai firească a copilului de la grădiniță la școală.

În ciuda acestui fapt, mulți părinți neglijează rolul grădiniței ca factor de educație și formare, privind-o exclusiv ca pe un centru de îngrijire și supraveghere temporară a copilului.

O realitate în dezavantajul copiilor este aceea că în țara noastră serviciile de educație timpurie, mai ales cele destinate copiilor între 0 și 3 ani, sunt sărace și adesea lipsite de o componentă educațională consistentă.

Care este scopul frecventării grădiniței de la o vârstă cât mai timpurie?

Scopul frecventării grădiniței cât mai devreme cuprinde două direcții:

- Socializarea copilului.
- Pregătirea copilului pentru școală.

În grădiniță copilul se familiarizează, într-o formă adaptată la specificul vârstei sale, cu cerințele de mai târziu ale școlii:

- Activități de învățare structurate și coordonate;
- Program definit de studiu, segmentat în acord cu o programă;
- Realizarea unor sarcini individuale;
- Introducerea elementelor de pre-alfabetizare;
- Disciplina instituțională, respectarea unor reguli și norme;

- Lucrul în cadrul colectivului clasei, relaționarea cu colegii;
- Învățarea comportamentelor și a atitudinilor civice;
- Exersarea unor deprinderi (manualitate, concentrarea atenției).

➤ **„Școala de acasă”**

Mediul prietenos de acasă, încrederea în părinți sau alți membri ai familiei (bunici) care formulează așteptări pozitive față de instituția școlară și față de cariera viitorului elev sunt factori facilitatori ai acestui proces de învățare a carierei de elev.

Pregătirea pentru școală nu începe și nu se produce doar la grădiniță. De multe ori, datorită influenței încă hotărâtoare a familiei „școala de acasă” este, la rândul ei, foarte importantă.

Atunci când părinții cooperează cu grădinița și școala, înțelegând și asumându-și, în „cei șapte ani de acasă”, rolurile care le revin în pregătirea copilului pentru școală, valoarea adăugată a efortului depus din ambele sensuri va da rezultate pe măsură.

Pe de altă parte, evoluțiile tehnologice și accelerarea învățării fac ca, de multe ori, elevii, chiar și cei de vârste mici, să poată deveni veritabili „profesori” pentru părinții lor.

În „cei șapte ani de acasă” se formează:

- **Abilități sociale și interacționale** (cooperarea, asumarea de responsabilități, atitudinea față de propriile „victorii” și „eșecuri”)
- **Abilități cognitive** (concentrarea, reflecția, exprimarea coerentă, memorarea, realizarea de corelații)
- **Abilități fizice** (echilibrul, dexteritatea, coordonarea mișcărilor)
- **Atitudini morale** (cinste, corectitudine).

Mediul familial este, pe lângă mediu de îngrijire și protecție, și un mediu de învățare.

Sprijinul familiei în construirea unui mediu de învățare favorabil și stimulator se manifestă atât în crearea **climatului psihologic** pe care îl asigură părinții (așteptări, valorizarea educației și a școlii, sprijinul și sfaturile acordate), cât și în existența unui **mediu fizic**, propice studiului (acces la materiale informative, liniște și spațiu adecvat studiului, atmosfera familială calmă, armonioasă).

Treptat, elevul își creează acasă propriul mediu de învățare, care nu se găsește neapărat în concordanță cu canoanele părinților (ex.: învățatul cu muzică, utilizarea excesivă a computerului etc.).

3. Cariera de elev

A fi elev nu este o stare, ci mai degrabă un proces continuu de devenire, o carieră care se cucerește, se dezvoltă și care apoi trebuie păstrată și întreținută.

Ea are, ca orice alt tip de carieră, „jocurile” sale între actori, relații de putere, momente de răscruce, perioade anoste și perioade de schimbări explozive...

➤ **Rolul părinților în cariera de elev**

Așa cum mediul școlar și actorii din școală influențează cariera de elev, la fel se întâmplă și cu mediul familial, mai ales cu părinții.

Așteptările și aspirațiile părinților influențează traseul de învățare.

O recomandare generală este ca părinții să manifeste așteptări înalte, dar realiste, față de reușita copiilor, pentru a-i motiva pe aceștia și pentru a le stimula dorința de a reuși.

Așteptările înalte ale părinților trebuie să se manifeste și față de școală, fără a transfera însă total responsabilitatea pentru educația și formarea copilului către instituția școlară.

Motivarea/demotivarea produse de către părinți sunt extrem de importante pentru cariera de elev. De regulă, tânărul se orientează în funcție de standardele stabilite de familie și își constituie din acestea un reper pentru performanța proprie.

Se întâmplă adesea ca așteptările părinților și solicitările educaționale pe care ei le au față de elevi să intre în contradicție cu cele formulate de școală. Aceste cazuri trebuie conștientizate și mediate pentru a nu produce rupturi și inadaptări sau dezadaptări.

Pe axa implicare totală–neimplicare în cariera elevului, o extremă des întâlnită este aceea în care părinții le impun elevilor traseul de învățare, cariera educațională și profesională.

Sursele care îi determină pe părinți în alegerea unor trasee pentru copiii lor fără a-i consulta pot fi:

- Moda socială a momentului.
- Anumite tendințe economice sesizate „cu ochiul liber”.
- Insuccesele propriei cariere de elev.
- Urmarea aceluiași traseu ca al părintelui.

Aspecte psiho-sociologice ale relațiilor dintre membrii familiei

Ce competențe trebuie să dobândiți?

- Să identificați motivele care pot crea blocaje de comunicare între părinți și copii.
- Să caracterizați relațiile dintre părinți și copii din perspectiva raporturilor dintre generații
- Să explicați relațiile dintre generații în familie din perspectiva dimensiunii de gen.

Ce trebuie să înțelegi și să rețineți?

Relațiile dintre membrii unei familii, pe de o parte, determină toate celelalte aspecte ale vieții de familie și, pe de altă parte, sunt o rezultată a tuturor aspectelor economice, educaționale, de sănătate, de statut social, din familia respectivă.

- Relațiile dintre soți, care se stabilesc odată cu căsătoria, determină natura relațiilor dintre părinți și copii, dintre copiii din familia respectivă, dintre bunici și nepoți, dintre părinți și bunici. Aceste relații sunt determinate de educație, de tradiție, de obișnuință, de imitare.
- Relațiile dintre membrii unei familii sunt rezultatul transmiterii prin tradiție a stilului de comunicare, de valorizare și de acțiune atât în interiorul familiei, cât și în afara ei, pe de o parte, dar, pe de altă parte, sunt și rezultatul conștientizării, învățării și adaptării, de la o generație la alta, la contexte socio-economice noi.
- Fiecare dintre soți vine în noua familie cu o „zestre” cognitivă, afectivă, atitudinală și comportamentală privind raportarea la ceilalți membri ai familiei, care s-a format sub influența relațiilor din familia din care fiecare provine.
- În familie tradițiile sunt puternice și relațiile dintre părinți, frați, bunici, rudele apropiate sunt formate, de la o generație la alta, fie prin preluarea modelelor, fie prin respingerea lor.

Adolescența este perioada în care copiii, în căutarea independenței și a afirmării de sine, se raportează atât la tradițiile familiei, cât și la modele „moderne” și determină apariția unor perioade de tensiune în relațiile lor cu părinții.

- Nu de puține ori experiențele celor doi soți se confruntă, fiind mai mult sau mai puțin diferite, sau chiar contrarii, în unele cazuri.
- Este necesar ca pe parcursul conviețuirii să se stabilească, prin comunicare, învățare și experiențe cotidiene ale familiei, un consens între cei doi soți, cu privire la responsabilități, drepturi, datorii, forme de comunicare, modalități de intervenție, stil, care să se transpună și în natura relațiilor părinților cu copiii.

Relațiile dintre membrii unei familii și membrii comunității în care trăiesc sunt determinate și ele, în cea mai mare parte, de ceea ce se dobândește în familie și în școală.

- Relațiile dintre membrii familiei și dintre aceștia și ceilalți membri ai societății sunt organic legate de comunicare și acțiune.
- Perioada actuală este unul din contextele care cer o schimbare fundamentală a relațiilor interpersonale, iar familia, școala, ca și ceilalți factori educativi din societate, au datoria de a-i forma pe tineri pentru o viață a egalității, respectului, recunoașterii și valorizării calităților celorlalți.
- Autoritarismul a guvernat timp îndelungat viața socială, sistemul de educație, relațiile dintre cetățeni și persoanele publice, viața de familie.
- Familiile se confruntă, în România, cu dificultățile trecerii, atât în planul social, cât și în cel familial, de la autoritarism la democrație.
- Una dintre condițiile fundamentale ale acestei treceri este ascensiunea copilului de la statutul de simplu obiect al educației la statutul de partener.

Adolescența este definită, în sensul cel mai larg, ca perioadă de tranziție de la copil la adult. Este un proces dinamic foarte complex caracterizat prin separarea emoțională de părinți, definirea identității sexuale și formarea stimei de sine.

- Relațiile dintre părinți și copii, când aceștia sunt la vârsta adolescenței, trec, în cele mai multe cazuri, prin perioade de tensiune datorate schimbărilor fiziologice și psihologice caracteristice adolescenței. Deși firești și necesare, aceste schimbări îi tulbură atât pe copii, cât și pe părinți.
- Adolescenții trăiesc acut nevoia de a se înțelege pe ei înșiși, în procesul traversării perioadelor premergătoare vârstei adulte și al transformării lor psihofiziologice și sociale, și de a-i înțelege pe cei din jurul lor, din perspectiva unor noi „unități de măsură”. Adolescenții aplică aceste noi „unități de măsură” atât lor, cât și părinților lor.

- Părinții au un rol important, în această perioadă „a schimbărilor”. Armonia relațiilor dintre generații este determinată de capacitatea părinților de a „dirija” stabilirea noilor relații în familie în direcția unor poziții de înțelegere, deschidere, încredere, respect și fermitate.

Adolescenții și tinerii vor reuși să contribuie la realizarea unor relații de armonie în familiile lor și în viitoarele lor familii dacă:

- vor înțelege natura relațiilor dintre membrii familiilor lor;
- vor identifica cauzele care au determinat relațiile respective;
- vor determina direcțiile în care schimbarea este necesară;
- vor identifica punctele de intervenție pentru realizarea schimbării;
- vor fi convingeți de necesitatea permanentei învățării, adaptării și readaptării a comportamentelor în raport cu sistemul de valori al societății în care trăiesc;
- își vor asuma rolul de participant activ la definirea și redefinirea relațiilor dintre membrii familiei lor.

Modul în care părinții și copiii reușesc să-și orienteze comportamentele în raport cu aceste condiții de natură psihologică, contribuie la construirea treptată a relațiilor lor către acceptarea sau respingerea afectivă a copilului de către părinte și a părintelui de către copil.

Pentru ca acceptarea afectivă să fie reciprocă este necesar ca atât părinții, cât și copiii să considere aceasta ca fiind un scop comun.

Adolescența, cea mai frumoasă parte dulce-amară din viața omului!

➤ **Faze succesive:**

- Prepubertatea
- Pubertatea
- Adolescența timpurie
- Anii de mijloc
- Consolidarea personalității
- Integrarea socială

- Aceste faze, marcate de caracteristici comportamentale și conflicte se întrepătrund, iar desfășurarea lor nu este deloc liniștită.
- Relativa stabilitate pe care copilul o dobândește în anii copilăriei, de la vârsta de șase ani până la instalarea pubertății, pare să se dezintegreze total în următorii doi–trei ani, pentru a fi urmată apoi de o consolidare graduală a personalității.
- Adolescenții trec prin adevărate crize emoționale datorate schimbărilor rapide în dezvoltarea lor fiziologică și psihologică. De multe ori adolescenții au reacții contradictorii care îi uimesc pe părinți, dar și pe adolescenții înșiși.
- Perioada de tranziție în dezvoltarea lor, în care se formează structurile de personalitate, se caracterizează prin deschiderea pentru schimbare.
- De aceea, ei sunt în permanentă căutare de oportunități pentru dialog, de împărtășire de experiențe, de modele.
- Copilăria mică se caracterizează prin:
  - atașamentul față de părinți,
  - dependența totală față de îngrijirea și iubirea părinților,
  - formarea modelului de relaționare cu alte persoane.
- Pentru adolescent este crucială distanțarea de acest atașament, necesară dezvoltării sale sănătoase ca adult și formării capacității de a se iubi pe sine și de a-i iubi pe ceilalți.
- Aceasta este principala achiziție a perioadei de adolescență, care îi dă adolescentului libertatea de a trăi experiențe mature în relațiile sale, de natură sexuală și non-sexuală, cu alte persoane.

- Adolescentul se află între două forțe care acționează simultan asupra sa:
  - dorința de independență și de afirmare a propriei personalități, la care se adaugă apariția impulsurilor sexuale,
  - dragostea și dependența sa față de părinți și nevoia de protecție în familie.
- Coabitarea acestor trăiri duce de cele mai multe ori la conflicte interioare care îl fac pe adolescent să oscileze între răzvrătire și supraevaluare a încrederii în sine, depresii, desconsiderare de sine sau disperare. Acestea sunt manifestări firești ale unui proces dinamic de transformare și consolidare a personalității.
- Negarea atașamentului față de părinți, specific copilăriei mici, este un pas necesar în procesul de creștere a copilului, care se face însă, de cele mai multe ori, cu consecințe dureroase.
- Adolescentul încă are nevoie de părinții săi care să mențină controlul asupra dezvoltării sale, să-l asigure de dragostea lor, să-l protejeze și să-l susțină pentru a face față acestei perioade furtunoase.
- Adolescentul resimte dorința de securitate din anii copilăriei și se luptă cu aceste trăiri, trecând de multe ori prin stări de vinovăție, contrariere, iritabilitate, nerăbdare sau sensibilitate excesivă.
- Pot apărea în această perioadă depresii acute, confuzie sau apatie, dar și explozii de energie care îl fac pe adolescent să se simtă adesea fără rost, în dezacord cu propria sa persoană, cu familia sau cu prietenii.
- Adolescentul este surprins de pierderea imaginii idealizate a părinților, așa cum o avea el în anii copilăriei, ceea ce duce la frecvente depresii.
- Adolescentul se află în fața unei noi percepții a părinților săi ca oameni obișnuiți, cu probleme, îndoieli, temeri.
- El nu mai poate nega această nouă percepție și va trebui să renunțe la imaginea din copilăria mică a părinților puternici, înțelepți, atotștiutori.
- În acest proces adolescentul se simte abandonat, trădat, iar conștiința de sine suferă datorită faptului că adolescentul nu se mai poate identifica cu imaginea părintelui puternic și își pierde statutul de „ființă specială” în familie.

Toate acestea, în afară de titlu, au fost spuse de Barbara W. Tilley în cartea sa Short Term Counseling, publicată în 1984, la New York

Sunteți de acord cu ce spune autoarea?

Încercuiți punctele cu care sunteți de acord și treceți în chenarul de mai jos caracteristici ale adolescenței, așa cum le simțiți voi sau cum le observați la colegii și prietenii voștri, care credeți că i-au scăpat autoarei.

Ce aș mai spune eu despre adolescență?

▶ .....

▶ .....

▶ .....

▶ .....

▶ .....

▶ .....

▶ .....

▶ .....

▶ .....

▶ .....

▶ .....

Adolescentul se simte lipsit de iubire, nedorit în situații în care:

- Așteptările părinților sunt prea ridicate față de capacitățile lor.
- Nemulțumirile părinților față de rezultatele lor școlare sunt exprimate cu agresivitate.
- Remarcile privind stângăcia sau incapacitatea lor de a realiza o anumită performanță sunt umilitoare.

Adolescenții își exprimă în numeroase cazuri tristețea că părinții lor îi apreciază pentru performanțele lor și nu îi iubesc „așa cum sunt”.

Foarte importante sunt în perioada adolescenței relațiile dintre părinți și copii.

Relațiile adolescenților cu părinții

Transformările de natură sexuală specifice pubertății influențează puternic relațiile adolescenților cu părinții, cu ceilalți membri ai familiei și cu ceilalți adolescenți.

Opțiunile sexuale în adolescență sunt deseori determinate de atracția față de părinți din perioada copilăriei mici. De aceea, o fată sau un băiat pot alege pe cineva care să semene cu părintele de sex opus, sau pe cineva total diferit. Aceasta este și explicația pentru sentimentele de iubire intense pe care le trăiesc adolescenții, dar și pentru natura lor trecătoare.

Energia, entuziasmul, dorința de dreptate și pace a adolescenților pot contribui la climatul adecvat în familie. Este necesară încrederea și deschiderea pentru a stimula participarea. Participarea la luarea deciziilor și la activități comune cu adulții, acasă, la școală, în viața comunității este una dintre cele mai eficiente căi de dezvoltare a potențialului adolescenților și de asigurare a protecției lor (în special în momente de criză).

Tinerii învață din experiență să ia decizii informate, să dezvolte relații stabile și să-și asume responsabilități. Implicarea adolescenților crează oportunități pentru a se exprima și a contribui cu opiniile și ideile lor la dialogul social, le formează lumea și le dezvoltă întregul potențial.

Participarea conduce la încrederea în sine și la implicare, crează stima de sine și îi ajută să-și găsească un rol în comunitate. Participarea adolescenților la viața școlii și a comunității aduce creativitatea, energia și resursele lor în agenda socială.

Este important să se stabilească scopuri realizabile. Principiile și limitele participării trebuie bine fixate și înțelese.

Dacă participarea este însoțită de manipulare sau promisiuni false, rezultatul poate fi dăunător, tinerii se vor simți frustrați și deziluzionați.

La vârsta adolescenței se construiește fundația pentru judecățile și scopurile morale.

Dacă adolescenții sunt lăsați fără oportunități de dezvoltare, optimismul tinereții se poate transforma în pesimism.

Respectarea drepturilor copiilor este o prioritate.

Barbara W. Tilley, în cartea sa *Short Term Counseling*, publicată în 1984, la New York spune:

„Copilul devine excesiv de critic sau chiar mândru pe părinții săi pentru că încearcă să compenseze propria sa lipsă de încredere în sine, să se distanțeze emoțional față de ei și să nege dependența față de ei. Dacă ar continua să rămână copilul supus din trecut, procesul de creștere ar fi împiedicat și adolescentul s-ar simți incapabil să-și formeze stima de sine și să-și capete autonomia ca adult”.

Considerați că este adevărată afirmația autoarei?

Climatul familial. Situații de criză/conflicte familiale

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să înțelegeți importanța climatului familial pentru dezvoltarea personalității copilului;
- Să interpretați consecințele unor situații conflictuale asupra tuturor membrilor familiei;
- Să identificați, în viața cotidiană, cauzele unui conflict familial;
- Să identificați, cauzele violenței domestice;
- Să identificați și să aplicați, în viața cotidiană, soluțiile de deblocare a conflictelor familiale.

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

- Climatul familial este foarte important pentru dezvoltarea copilului: un climat echilibrat, cald, va favoriza dezvoltarea armonioasă a copilului. Copilul simte nevoia de sprijin parental, mai ales la vârstele mai mici, iar conflictele familiale îi produc sentimentul de insecuritate, care cu cât este mai frecvent în viața copilului, cu atât duce la efecte psihologice și sociale greu de remediat mai tarziu.
- Importanța climatului familial pentru dezvoltarea personalității copiilor și pentru confortul psihic și bunăstarea tuturor membrilor familiei și implicațiile climatului conflictual și ale situațiilor tensionate asupra tuturor membrilor familiei au fost evidențiate de numeroase studii.
- Participarea la decizie a tuturor membrilor familiei este foarte importantă pentru asigurarea unui climat familial armonios, echilibrat. Pentru a putea aplica cunoștințele privind climatul familial în viața de toate zilele este nevoie să reflectați asupra importanței climatului familial pentru bunăstarea fizică și psihică a membrilor familiei și în special a copiilor, să discutați în familie, cu rudele, cu prietenii despre posibilele cauze ale conflictelor, pentru a împărtăși idei și experiențe privind modul în care, de multe ori, conflictele ar putea fi simplu de evitat, dacă fiecare ar arăta mai multă disponibilitate pentru problemele celuilalt sau dacă ar comunica mai bine, mai clar și mai deschis.
- Un climat echilibrat, cald va favoriza dezvoltarea armonioasă a copilului, va crea un mediu familial de siguranță socio-afectivă, în care copilul simte sprijinul parental.
- Un climat tensionat este caracterizat de existența conflictelor, care conduc la situații violente, agresive, spontane sau cronice, și influențează negativ viața tuturor membrilor familiei. De aceea, este important pentru părinți și pentru viitorii părinți să

Înțelegă cum apar conflictele, cum evoluează, ce tipuri de conflicte pot să apară într-o familie și care este aria lor de cuprindere, cum pot fi soluționate sau abordate, ce efecte directe sau indirecte pot avea. De asemenea, sunt importante dobândirea de cunoștințe și discuțiile privind violența domestică, pentru a înțelege amploarea fenomenului, cauzele sau factorii de risc și, mai ales, consecințele asupra copiilor și celorlalți membri ai familiei.

- Este important de înțeles că violența domestică este unul dintre fenomenele cele mai dăunătoare, având consecințe negative, atât psihice, cât și sociale și economice, pentru membrii familiei și pentru familie, ca întreg.
- **Violența domestică este supusă rigorilor legii. Pedepsa fizică a copilului este o formă de violență.**

1. Climatul familial favorabil dezvoltării și educării copiilor

Un climat familial favorabil este unul echilibrat, armonios, bazat pe relațiile bune, frumoase, afectuoase dintre toți membrii familiei.

În tabelul următor, în stânga sunt enumerate caracteristici ale relațiilor dintre membrii familiei care asigură un climat armonios în familie. Adăugați la această listă încă două caracteristici care credeți că sunt importante pentru climatul familial și apoi, în chenarul din dreapta paginii, ierarhizați aceste caracteristici începând cu aceea care credeți că este cea mai importantă, care asigură temelia climatului familial, și sfârșind cu cea care derivă din toate celelalte.

1.	<i>respect reciproc</i>	1.	.....
2.	<i>atașament</i>	2.	.....
3.	<i>comunicare</i>	3.	.....
4.	<i>sinceritate</i>	4.	.....
5.	<i>încredere</i>	5.	.....
6.	<i>sprijin</i>	6.	.....
7.	<i>toleranță</i>	7.	.....
8.	<i>protecție</i>	8.	.....
9.	<i>securitate</i>	9.	.....
10.	<i>participare la decizie</i>	10.	.....
11.	.....	11.	.....
12.	.....	12.	.....

Climatul tensionat

Prin conflict familial se înțelege starea de tensiune care apare în relațiile dintre membrii familiei sau în confruntarea de opinii diferite.

Cauzele conflictului

- Inegalități de statut
- Competiția între membrii familiei
- Incapacitatea de a ajunge la un compromis reciproc acceptat
- Dorința de putere
- Dorința de prestigiu
- Lipsa de comunicare
- Interpretări greșite ale unor gesturi, afirmații
- Gelozia

Mai cunoașteți și alte cauze? Enumerați-le:

1. .... ;
2. .... ;
3. .... ;
4. .... ;
5. .... ;

Ce părere aveți: violența domestică este cauză a conflictului sau consecință a lui?

Cauză ;

Consecință ;

Și cauză și consecință .

2. Tipuri de conflicte

- **După cauzele care le generează**, pot fi deosebite următoarele tipuri de conflicte:
  - **Conflict de cumul** – apare atunci când se acumulează treptat tensiuni datorate unor frustrări, nemulțumiri, lipsuri, nedreptăți percepute ca atare de membrii familiei;
  - **Conflict de orgolii** – apare atunci când ego-ul fiecăruia dintre cei aflați în conflict este exacerbat; aceștia nu cred prea mult în propriile afirmații, dar orgoliul îi împiedică să-și retragă afirmațiile sau să-și reconsidere opiniile, să-și tolereze reciproc faptele.
  - **Conflict de idei** – apare în urma unei dispute pe marginea unor idei, principii, decizii;
  - **Conflict de interese** – apare în legătură cu decizii care vizează interesele diferite ale unor persoane, mergând de la diferențe minore până la contrapuneri polare.

- **După durata și modul de evoluție** pot fi deosebite următoarele tipuri de conflicte:
  - Conflict spontan
  - Conflict acut
  - Conflict cronic

Descrieți în câteva fraze unul din fiecare dintre aceste tipuri de conflicte:

1.....
.....
.....
.....
.....

2.....
.....
.....
.....
.....

3.....
.....
.....
.....
.....

➤ **Exemple de conflicte între părinți și copii**

- Compararea propriului copil cu alții, ai altor familii cu care intră în contact. Părinții nu reușesc să modifice comportamentul copiilor lor cu replici de genul: „vezi ce cuminte este vărul tău, tu de ce nu ești ca el?” sau „cum de vecinul nostru a luat 10 la lucrare, și tu nu ai luat?”. Ei trebuie să conștientizeze unicitatea copilului lor și să-l aprecieze așa cum este el, nu în comparație cu alți copii.

Când un copil este comparat cu un altul, când răbdarea, iubirea și înțelegerea părinților fluctuează în funcție de această comparație, mesajul receptat de copil este că el nu are nici o valoare intrinsecă, că nu poate fi iubit pentru el însuși. El există numai comparativ sau numai în cazul în care îndeplinește anumite condiții și simte că iubirea părinților este condiționată și că se află în situația de a „merita această iubire”

- Lipsa de comunicare între părinți și copii, părinții considerând copiii ca fiind prea mici pentru a înțelege diferite situații.
- Indisciplina copiilor, considerată de părinți ca rea-voință și nu ca nevoie de acțiune sau ca modalitate de a atrage atenția asupra lor, cum se întâmplă de multe ori.

Continuați lista exemplurilor cu alte conflicte pe care le-ați întâlnit cel mai des în experiența voastră:

1. ....
.....
.....
.....
.....

2. ....
.....
.....
.....
.....

3. ....
.....
.....
.....
.....

4. ....
.....
.....
.....
.....

➤ **De ce apar conflictele între copiii dintr-o familie?**

În general, cauzele conflictelor sunt legate de:

- Modul în care copiii percep relațiile lor cu părinții, în comparație cu relațiile fraților (surorilor) sau ca urmare a sentimentul unuia dintre copii că părinții îl preferă pe unul dintre copii, mai mult decât pe el;
- Comportamentul inegal al părinților.
- Tendința de a obține supremația – atenția, aprecierea, recompensele din partea părinților.

Ați mai întâlnit și alte cauze?

Dați exemple din experiența voastră:

1. ....
.....
.....
.....
.....

2. ....
.....
.....
.....
.....

3. ....
.....
.....
.....
.....

4. ....
.....
.....
.....
.....

3. Gestionarea conflictelor

Gestionarea conflictelor presupune implicarea a cel puțin două părți care stabilesc relații voluntare, adesea secvențiale, pentru a rezolva un conflict dintre ele.

➤ **Modalități de gestionare a conflictului:**

- Medierea prin reprezentanți sau prin confruntare directă;
- Evitarea („nu s-a întâmplat nimic sau nu am observat”);
- Aplanarea („lasă, nu e nimic grav” etc.);
- Compromisul („mai lasă de la tine, așa e viața”)
- Colaborarea („hai să vedem ce se întâmplă, ce se poate face”)
- Înăbușirea conflictului prin amplificarea autorității („terminați cu nimicurile” – spun tatăl, mama sau bunicii);
- Stabilirea unor obiective comune extraordinare și/sau identificarea unui dușman comun.

Alegeți din tabelul de mai jos modalitatea de gestionare a conflictului pe care o utilizați cel mai des :

- ✓ *Cu părinții:* .....
- ✓ *Cu frații:* .....
- ✓ *Cu surorile:* .....
- ✓ *Cu bunicii:* .....
- ✓ *Cu prietenii* .....
- ✓ *Cu colegii* .....
- ✓ *Cu profesorii:* .....

4. Etape în soluționarea conflictelor

Pot fi deosebite următoarele etape în gestionarea conflictelor:

1. Recunoașterea existenței conflictului;
2. Conștientizarea de către cei implicați a problemei, a divergențelor;
3. Identificarea cauzelor (verificarea impresiilor);
4. Decizia de confruntare între persoanele implicate;
5. Comunicarea;
6. Schimbul de informații;
7. Furnizarea de explicații;
8. Identificarea unor soluții;
9. Opțiunea comună pentru o soluție;
10. Aplicarea soluției;
11. Verificarea rezultatelor.

Descrieți un conflict între copil și părinte care s-a rezolvat, delimitând etapele de soluționare:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....
9. ....
10. ....
11. ....

5. Violența domestică

Violența în familie și climatul tensionat devin dăunătoare pentru copii, chiar dacă ei nu fac decât să asiste la acte violente îndreptate către frații sau mamele lor. Copiii care cresc într-o familie violentă sunt mult mai predispuși la violență și agresiune decât ceilalți copii.

Există o corelație între abuzul asupra persoanelor în vârstă, abuzul asupra partenerului de viață și abuzul asupra copilului, în sensul că părinții care lovesc sau care sunt violenți cu rudele lor mai în vârstă sau cu partenerii lor de viață sunt mult mai predispuși să abuzeze și de copiii lor.

➤ **Forme de violență domestică**

Violența domestică nu înseamnă numai „bătaie” sau pedepse fizice. Presiunea psihologică, teama, lipsa de afecțiune sau de încredere pot afecta la fel de mult evoluția copilului și starea psihică a membrilor familiei.

Sunt cunoscute următoarele tipuri de violență, care se manifestă și în mediul familial:

- ✓ *Violență fizică (bătaie, pedepse, abuz fizic etc.);*
- ✓ *Violență psihologică sau emoțională (teroare, teamă, amenințare, interdicția de a comunica cu diferite persoane, de a spune anumite lucruri, izolare, neglijare emoțională, lipsă de comunicare, lipsă de afecțiune)*
- ✓ *Violență verbală (cuvinte urâte, jignitoare, înjurături etc.)*
- ✓ *Neglijarea psihologică, emoțională.*

➤ **Consecințele violenței domestice**

Violența domestică are consecințe asupra întregii familii:

- *Tulburări de atașament, disfuncții emoționale, boli psihice, automutilare, consum de alcool și droguri, personalitate antisocială, comportament agresiv, teamă, secrete, minciună etc.);*
- *Consecințe grave asupra dezvoltării, sănătății și educației copilului, pe termen lung și scurt;*
- *Disfuncții ale relației de cuplu.*

Economie casnică

Ce competențe trebuie să dobândeți?

- Să înțelegeți că repartizarea echitabilă a responsabilităților între membrii familiei este necesară și modernă
- Să înțelegeți că fiecare membru al familiei trebuie să fie implicat în stabilirea regulilor, a responsabilităților și a priorităților în viața familiei
- Să înțelegeți corect aspectele de gen în îndeplinirea sarcinilor și responsabilităților de către membrii familiei
- Să evaluați realist modul în care sunteți pregătiți pentru viața cotidiană

Ce trebuie să înțelegeți și să rețineți?

- Schimbările economice, politice, culturale aduc cerințe noi legate de scopurile și cerințele formării și dezvoltării tinerilor. Important în societatea actuală și mai ales în cea viitoare este ca oamenii să fie capabili să se adapteze rapid schimbărilor, economice, sociale și culturale, să fie performanți în practică, să-și dobândească și să-și gestioneze veniturile în mod rațional și să poată duce o existență independentă.
- Economia casnică și educația antreprenorială sunt subiecte cărora familia trebuie să le acorde o importanță deosebită, întrucât ele oferă cunoștințele necesare pentru formarea atitudinilor și comportamentelor responsabile ale membrilor unei familii.
- Bugetul și timpul familiei, cariera profesională a membrilor familiei, organizarea muncii casnice sunt părți importante ale educației copiilor și tinerilor care îi vor ajuta să-și formeze și să trăiască într-o familie armonioasă, valorizată social.
- Atitudinile și comportamentele privind responsabilitățile și prioritățile în viața de familie și, mai cu seamă, preocuparea și efortul copilului și a tânărului de a se educa pe sine însuși încep să se formeze încă din copilărie, sub influența familiei, a școlii, a întregii societăți.
- Economia casnică este o componentă importantă a educației pentru viața cotidiană, pentru multitudinea de activități, roluri și responsabilități pe care membrii familiei, dar și întreaga familie, le au.

- Dobândirea conștiinței și conduitei economice, ca temelie a unei vieți echilibrate, este rezultatul cunoașterii și înțelegerii elementelor de economie casnică.

Ce cunoștințe, ce experiență și ce înțelegere a vieții trebuie să avem pentru a putea explica de ce două familii vecine au un nivel de trai diferit, deși au cam aceleași venituri: una se confruntă mereu cu lipsa de bani și cu datoriile, iar cealaltă reușește să-și acopere toate trebuințele, fără să facă datorii?

- Pregătirea tinerilor pentru viața cotidiană urmărește ca ei să fie capabili să rezolve provocările permanente ale societății moderne, să se integreze, cu succes, profesional, social, economic, să-și formeze și să-și dezvolte capacitatea de raportare obiectivă la ceilalți, de relaționare și comunicare, să înțeleagă mecanismele de funcționare a societății și să aplice în viața de zi cu zi principiul potrivit căruia distribuția responsabilităților între toți membrii familiei, indiferent de gen, este firească, trebuie să fie echilibrată și trebuie să țină seama de timpul și de nevoile fiecăruia.
- Cunoașterea de timpuriu, din partea copilului, a tuturor categoriilor de comportamente și decizii pe care sunt nevoiți să le ia adulții în toate momentele vieții dezvoltă, ulterior, capacități de reacție și decizie prompte, eficiente în fața provocărilor cotidiene. Treptat, copilul devine capabil să-și asume sarcini și să le îndeplinească, în concordanță cu nivelul său de dezvoltare.

1. Atribuirea rolurilor tuturor membrilor familiei

Modul în care fiecare membru participă la viața de zi cu zi a familiei contribuie la consolidarea familiei, la formarea sentimentelor de apartenență și securitate, la formarea atitudinilor de responsabilitate, încredere, deschidere, curaj.

Cel mai important lucru este ca rolurile să fie distribuite în așa fel ca fiecare să poată să ducă la îndeplinire ceea ce are de făcut. Când unii fac mai puțin decât pot, iar alții îndeplinesc sarcini peste puterile lor, apar conflictele, se instalează, un dezechilbru, care, dacă ajunge să devină rutină, cu greu poate fi remediat.

- Principalele atribuții ale membrilor unei familii privesc:
  - Curățenia casei;
  - Aprovizionarea cu cele necesare consumului zilnic;
  - Gătitul;
  - Spălarea vaselor;
  - Îngrijirea copiilor;
  - Plata facturilor lunare ;
  - Achiziționarea, la anumite perioade de timp, a bunurilor pentru casă și pentru fiecare membru al familiei.

Mai sunt și altele?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Toate aceste activități presupun asumarea unor responsabilități care trebuie să țină cont de:

- Vârsta fiecărui membru al familiei;
- Tipul de activitate pe care o desfășoară în afara casei;
- Timpul pe care îl are la dispoziție;
- Abilitățile pe care le are pentru a duce sarcinile la bun sfârșit.

O organizare înțeleaptă a vieții de familie presupune atribuirea de sarcini potrivite persoanelor potrivite, utilizarea echilibrată a resurselor, prevenirea conflictelor și a crizelor.

Atribuirea unuia dintre membrii familiei a unui rol pe care nu poate să-l îndeplinească, duce la apariția unor insatisfacții care cu timpul dezorganizează viața familiei.

Mulți părinți au prejudecata că, la vârste foarte mici, copiilor nu trebuie să li se atribuie sarcini în activitățile casnice. De multe ori, aceste sarcini sunt solicitate chiar de către copii, din dorința de a face lucruri „împreună cu părinții” sau specifice adulților. Satisfacția realizării diferitelor „mici” sarcini casnice îi motivează și, mai ales, îi ajută să înțeleagă în ce constau respectivele sarcini și care este rostul lor în economia vieții de familie, îi ajută să învețe să respecte munca altora, să se bucure de rezultatele muncii lor, îi ajută să prețuiască grija, prietenia și să înțeleagă semnificația cuvântului „împreună”.

2. Bugetul familiei

Bugetul familiei reprezintă un bun al întregii familii și din acest motiv fiecare membru trebuie să participe prin propriile puteri atât la constituirea lui, cât și la administrarea lui.

Concepția asupra familiei care pledează pentru egalitatea în drepturi și respectul între membrii ei implică presupune și implicarea lor, după posibilități, în constituirea bugetului și administrarea lui.

Bugetul trebuie să fie exclusiv o problemă a familiei care îl produce și consumă, și nu a altor membri din familia lărgită, care nu participă zilnic la viața familiei. De regulă, implicarea altor persoane duce la o serie de neajunsuri:

- Conflicte între membrii familiei;
- Transfer dăunător de responsabilități în interiorul familiei;
- Impas în luarea deciziilor majore;
- Deficiențe în gestionarea responsabilă a bugetului familiei;
- Neînțelegerea de către unii membri ai familiei a diferitelor decizii privind resursele familiei;
- Deficiențe în stabilirea priorităților financiare ale familiei și ale fiecăruia dintre membrii ei;
- Imposibilitatea de a explica copiilor motivele pentru care au fost luate deciziile;
- Neimplicarea copiilor și a tinerilor în realizarea unor planuri la care țin.

Când bugetul familiei reprezintă monopolul unuia dintre membri, de regulă al celui care contribuie mai mult la constituirea lui, se produc, de asemenea, tensiuni și conflicte între membrii familiei, care duc cu timpul la scăderea încrederii, ruperea unității familiei și luarea unor decizii periculoase privind utilizarea veniturilor în raport cu nevoile fiecăruia dintre membrii familiei.

- Până la o anumită vârstă a copiilor, părinții sunt aceia care contribuie la constituirea bugetului familiei și sunt responsabili pentru satisfacerea tuturor nevoilor copiilor și respectarea și apărarea drepturilor lui. Atâta timp cât copiii sunt în îngrijirea părinților și depind financiar de ei, părinții sunt cei care dețin „puterea” în administrarea bugetului.
- Participarea la administrarea bugetului familie trebuie să înceapă din copilărie.
- Părinții se confruntă cu probleme privind îndeplinirea dorințelor și nevoilor copiilor când aceștia nu înțeleg, de cele mai multe ori, de ce în unele cazuri este posibil să li se satisfacă dorințele și în alte cazuri nu.
- Începând de la vârsta de 3 ani, copilul începe să înțeleagă valoarea banilor și, pe măsura posibilităților lui, este bine să simtă că participă la deciziile privind administrarea bugetului.

- Părinții trebuie să le explice, cu argumente pe înțelesul lor, necesitatea repartizării echitabile a bugetului, a renunțării la satisfacerea unor nevoi mai puțin stringente, a amânării îndeplinirii unor plăceri de moment ale copiilor, în avantajul rezolvării unor probleme importante pentru toată familia.
- Părinților le revine sarcina de a iniția și explica modalități de economisire a bugetului familiei, de a-i implica pe copii în luarea deciziilor. Grijă părinților pentru acest aspect al educației copiilor îi ajută să fie, mai târziu, organizați și atenți în gestionarea propriilor resurse.
- Cu vârsta și cu educația, copiii vor dobândi capacitatea de a planifica producerea și utilizarea resurselor, și vor fi capabili, în anii tinereții, să-și asigure o existență independentă prin dobândirea și gestionarea veniturilor lor în mod rațional.
- Formarea și dezvoltarea unor comportamente responsabile, ale copiilor și tinerilor, în ceea ce privește „ierarhizarea” nevoilor individuale în raport cu bugetul de care dispun și organizarea îndeplinirii atribuțiilor casnice în viața unei familii, sunt responsabilități ale educației în familie și în școală.

3. Timpul familial și cariera profesională a părinților

Cel mai important pentru părinți este să conștientizeze ce înseamnă timpul pe care nu reușesc să îl acorde copilului pentru dezvoltarea acestuia sub toate aspectele și mai ales în planul personalității.

Tipul de relație copil-părinte reflectă măsura în care copilul a simțit că este important în viața părintelui.

De la timpul dedicat exclusiv copilului, până la timpul nealocat deloc, putem distinge câteva tipuri de părinți :

- Părintele absent
- Părintele „himeric” (vine și pleacă, nu își petrece timpul cu copiii decât foarte puțin)
- Părintele prezent doar în momentele importante din viața copilului
- Părintele prezent în majoritatea situațiilor când copilul are nevoie
- Părintele casnic.

Copiii au nevoie de afecțiune și de timp alocat, astfel încât să nu se simtă neglijați și lipsiți de sprijin în dezvoltare. Părinții care vor reuși să găsească un echilibru între timpul petrecut în familie și cel alocat carierei profesionale oferă un bun exemplu copiilor pentru momentul în care ei vor fi puși în situația de a face alegeri privind gestionarea propriului timp: timpul de joacă, timpul destinat realizării unor sarcini casnice, timpul școlar, timpul de învățare.

Un alt aspect important al vieții de familie este legat de timpul familial și de prejudecățile și stereotipurile privind muncile casnice. Rezultatele unor cercetări arată existența discriminării

de gen în familie. Femeia din familiile noastre acoperă, pe lângă obligațiile profesionale, și sarcinile casnice.

Femeia contemporană (mai ales în România) este pusă în fața unei duble presiuni: presiunea tradiției și presiunea societății moderne.

Copiii trebuie să înțeleagă încă din școală că discriminarea de gen nu are ce să caute în viața de familie.

4. Participarea copiilor la deciziile privind resursele materiale și de timp

- Copiii trebuie să fie implicați de mici în deciziile privind acești doi parametri impotanți ce dau sănătate mediului familial.
- Copiii vor înțelege valoarea resurselor și cum pot fi ele mai bine gestionate mai ales atunci când vor fi puși în situația de a alege cea mai bună cale de a le folosi.
- Este foarte important să fie consultați și să constate că uneori părerea lor a contat sau a fost chiar cea mai bună.

3. Sănătate și alimentație

- Comportamente responsabile față de sănătate și alimentație.
- Atenție acordată pregătirii mesei în familie, din perspectiva implicării tuturor membrilor.
- Statutul de consumator avizat al fiecarui membru al familiei.
- Cunoașterea de către copii și tineri a drepturilor pe care le are un consumator de produse și servicii și a instanțelor cărora se poate adresa.
- Cunoștințele și deprinderile privind cumpărarea și consumul de produse și servicii sunt o parte importantă a educației pentru sănătate.
- Copilul trebuie familiarizat cu ceea ce presupune o alimentație sănătoasă, cu obiceiul de a urmări permanent termenele de valabilitate, cu dreptul de a reclama unele abateri de la calitate.

Cunoașterea normelor și regulilor privind alimentația sănătoasă este o cerință stringentă a statutului de consumator, pe care îl deținem într-o societate de consum.

Lucrare realizată și tipărită în 2000 de exemplare,
cu sprijinul Reprezentanței UNICEF în România.

ISBN: 978-973-8411-58-6